

Parkanon ja Kihniön kotiseutulehti 2016

Joulunumero

Parkanon ja Kihniön kotiseutulehti 2016

Kotiseutulehti: numero 45
Julkaisija: Parkano-seura ry ja Kihniö-seura ry
Painos: 1000 kpl
Paino: X-Copy
Taitto: Luminka Avoin Yhtiö
Lehtitoimikunnan jäsenet: Maarit Lehto
Laura Jokisalo
Paula Latvajärvi
Salme Törmä
Riina Nieminen
Piirroksat: Niina Martikainen
(ellei toisin mainita)

Kannen kuva: Maarit Lehto
Kuvassa joulupiparkakkuja leipomassa parkanolaiset Vilmiina Leppihalme ja Akseli Keihänen.

Palautetta ja juttuvinkkejä
maarit.lehto@ylasatakunta.fi

Sisältö

Parkano-Seura 40 vuotta ja kotiseuturakkaus.....	3
Maakuntaudistus korostaa kotiseututyön tarvetta	4
Turvapaikanhakijoiden vuosi	5
Joulun kuva	6
Onko joulun jälkeen elämää?.....	7
Parkanon pappila	8
Taimi Rustari, pitokokki vailla vertaa	11
Parkanon marttojen mukana Lapinnevan kyläkierroksella	14
Luontoelämykset, hiilijalanjälki ennen ja nyt	18
Afganistanilaiset sambosa –piiraat	20
Riukuaita	23
Puu taipuu kelloiksi ja Jawaksi	26
Laulamisen riemua	27
Vellikelloista	29
Kellotapulin tiilet ja kivet	31
Koko Jokikylä juhli kruunuhäissä	34
Valkoharmaan paluu talvisodasta	35
Joulun ABC	37
Jouluaatto ja muuan mies	40
Murhaviinu	41

Parkano-Seura 40 vuotta ja kotiseuturakkaus

Oli maaliskuun kolmas päivä vuonna 1977. Silloin Parkanon yläasteen tiloissa oli kokous, jossa päätettiin perustaa Parkano-Seura ry. Kokouksen avasi ja oli puheenjohtajana kulttuurilautakunnan puheenjohtaja Esa Nalkki, sihteeri Sisko Käenmäki, pöytäkirjantarkastajina Tarmo Erkkilä ja Heikki Pentti.

Siirryttäessä noudattamaan sääntöjä valittiin seuralle johtokunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kahdeksan muuta jäsentä. Puheenjohtajaksi valittiin Hannu Raitio, varapuheenjohtajaksi Anja Markkola. Muiksi jäseniksi johtokuntaan Helen Lehtiniemi, Annikki Kuivanen, Hilja Sammi, Tuulikki Kalliokoski, Heikki Pentti, Tapani Käenmäki ja Tarmo Erkkilä. Tästä hetkestä tulee kuluneeksi 40 vuotta kolmas maaliskuuta ensi vuonna 2017.

Nykyinen johtokunta: puheenjohtaja Kauko Karhuluoma, varapuheenjohtaja Erkki Hirvi, sihteeri Toini Viinamäki, rahastonhoitaja Sirpa Liukonen. Muut jäsenet Helvi Mäkitalo, Maarit Lehto, Juhani Salminen, Tapio Kivelä, Hannu Raitio. Varajäsen Marita Koskinen.

Paljon on maailma muuttunut kuluneena aikana ja paljon on Parkano-Seura tuonut esille arvokkaita asioita kotiseututyössä. On poltettu tervahauta, tehty pettureipää, keitetty puuroa tuohiropposella, kasvisvärjystä ja monia muita vanhoja työtapoja on esitelty.

Kirjoja on myös kustannettu. Vuosi Metsänvarijan torpassa (Olavi Heikkilä), Kansantietoutta Parkanosta ja sen ääriä (Martta Sevio), Parkanon Parooni (Aune Mäkynen Schouwvlieger) ja Semmoista se oli ennen - parkanolaisia elämäntarinoita (Tarja-Riitta Evans).

Parkanon kirkonkellojen soittovaihtoehtoista on tehty CD-levy.

Seuran kotisivut tehtiin vuoden 2014 alussa ja sivuja on avattu jo yli 20000 kertaa.

Viimeisenä saatiin lahjoituksena Heikki Mäkelän perikunnalta Heikin mittava valokuva-arkisto, jotka on nyt arkistoitut tietokoneelle. Kuvissa on paljon Parkanon vanhoja rakennuksia ja henkilöitä. Kuvista on tarkoitus tehdä diakuvanäyttely tietokoneelle, jota voidaan näyttää eri paikoissa videotykin avulla valkokankaalle.

Edellä olevan lyhyen kertauksen perusteella voi todeta, että ihmiset, jotka ovat nähneet vaivaa ja panneet itsensä likoon toteuttaessaan vanhoja työtapoja ja viedessään asioita kirjoihin ym. omaavat todellista

kotiseuturakkautta. Samaa rakkautta on myös se, kun halutaan säilyttää vanhoja valokuvia rakennuksista, henkilöistä, työtavoista, juhllallisuuksista.

Muistot tällaisista tapahtumista tuovat esiin entisajan ihmiset näiden tapahtumien taustalla ja suuri kiitollisuus heidän panostuksestaan elämän kiertokulkuun.

Kotiseuturakkaudessa on aidoimmillaan kyse ihmisten välisestä ystävyydestä. Nimittäin maaseudulla pidettiin huolta naapurista. Jos piipusta ei noussut aamulla savua, lähdettiin katsomaan onko kaikki kunnossa. Yhteisöllisyys toimi kylillä mutkattomasti. Nämä henkilöt, jotka ovat olleet aktiivisia esim Parkano-Seuran toiminnassa, ovat sen aikakauden ihmisiä, jotka välittivät ja välittävät todella lähimmäisestään.

Tällaista välittämistä kaipaavat nykyajan kiireiseen ja tehokkaaseen elämään, jossa usein unohtuu yksinäinen lähimmäinen. Meillä useimmilla on peiliin katsomisen paikka.

Ensi vuosi 2017 on itsenäisyysellemme 100-vuotisjuhlavuosi, Parkanon Seurakunnan ja Parkanon 150-vuotisjuhlavuosi. Olemme onnellisessa asemassa, kun maamme on saanut olla näin kauan itsenäisenä, vaikka sotien suuret uhraukset ovat olleet tosi raskaita ja surullisia.

Siunattua Joulua ja onnellista juhlavuotta 2017
Kauko Karhuluoma, Parkano-Seura ry

Maakuntauudistus korostaa kotiseututyön tarvetta

Sote- ja maakuntauudistus etenee, ja se vaikuttaa lähivuosina radikaalisti kuntien toimintaan. Paikallinen aktiivisuus tulee entistäkin tärkeämmäksi sen vastapainona, kun hyvin suuri osa tehtävistä keskitetään maakunnalle.

Sote-palvelujen siirtäminen maakuntien tehtäväksi pienentää samalla kuntien hartioita. Parkanon kaupungin menoista sote on noin 65 %, kun mukana ovat yhteistoiminta-alueen palvelut myös Kihniön osalta. Kaupunki ei pysty järjestämään kaikkea, vaan on toimittava yhä enemmän yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Pirkanmaan maakunta on syyskuussa järjestäytynyt rakentamaan tulevaa toimintamallia. Pyrimme vaikuttamaan niin, että uusi maakunta kuuntelisi tarpeitamme ja vastaisi myös Parkanon ja Kihniön tarpeisiin.

Kuntien rooli keskittyy jatkossa vahvasti elinvoiman edellytyksen luomiseen. Tehtävänä on edelleen myös hyvinvoinnin edistäminen, mutta se ei enää koske perusturvan palveluita.

Keskiössä ovat lapsiperheiden palvelut, sillä varhaiskasvatus ja opetus muodostavat jatkossa leijonanosan kuntien henkilöstöstä ja kustannuksista. Sivistyspuolen palveluihin Parkano onkin jo päättänyt satsata merkittävästi, sekä varhaiskasvatukseen että koulutukseen.

Parkanon kaupunki kilpailuttaa par'aikaa uutta koulukampusta, johon keskittyy koko peruskoulu sekä lukio ja myös ammatillisen koulutuksen teo-

riaopetusta. Tavoitteena on uutta OPSia tukeva puoliavoin oppimisympäristö. Lisäksi kampus toimii vahvasti musiikin ja muun kulttuuri- ja harrastustoiminnan ympäristönä. Liikuntasali tuo hyvät tilat urheiluseurojen toimintaan.

Toinen vahva työsarkea liittyy teknisiin palveluihin, infraan ja maankäyttöön. Tavoitteena on kehittää edelleen viihtyisää asuinympäristöä sekä vetovoimaista toimintaympäristöä yrityselämälle, mm. kaupallisille palveluille ja harrastustoiminnalle.

Kunnat ovat paikallistasolla demokraattisen päätöksenteon alusta ja osallistumisen moottori. Jatkossa korostuu verkostojen kokoajan rooli. Paikallisten järjestöjen, yritysten ja asukkaiden kanssa halutaan löytää yhteinen sävel, mihin suuntaan aluettamme haluamme kehittää.

Ratkaisevaa on se, että asukkaat viihtyvät kotiseudullaan ja haluavat kuulua paikallisyhteisöön. Viihtyisän ympäristön ja harrastusten ohella tärkeää ovat mielikuvat. Kotiseutuun, sen kulttuuriin ja historiaan pitää olla mahdollisuuksia tutustua jo pienestä pitäen.

Toivotan rauhallista ja rentouttavaa joulunaikaa kaikille kotiseutulehden lukijoille!

Jari Heiniluoma
kaupunginjohtaja

Turvapaikanhakijoiden vuosi

Piirrän muutaman rivisen täältä kaupungista. Lähetimme sitä rahaa sinne vähäsen eilen. Enempi meidän piti lähettää, mutta kovasti on vain huonoa aikaa täällä. Satoja suomalaisia on rahatoimna. Tarttis saada urakkatyötä kun päiväpalkkatyö on niin kovin turha. Olis hyvä jos sais paikan, jossa sais olla joka päivä. Amerikan puolella on nytkin parempi aika kun tää Kanadas. Mutta sinne ei pääse täältä juuri ollenkaan. Rajan yli ei taho päästä semmosetkaan miehet, jotka ovat sieltä tulleet. Saatikka semmoiset, jotka Suomesta hiljan tullu.

Kalle-veli kirjoitti, että kai hän ensi keväänä myy talonsa ja tulee tänne, mutta kyllä minun mielestäni on Kallen suotta lähtee. Paljon, paljon suurta onnea vuodelle alkavalle toivotan sulle. Velipoijille kans terveiset. (Kanadassa, joulukuun 14. 1924)

Näin kirjoitti isosetäni-Armas Kanadasta Hilja-siskolleen lähes sata vuotta sitten. Hän lähti isoisäni ja toisen veljensä kanssa Kanadaan paremman elämän toivossa. Niin teki moni muukin: Suomesta muutti 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa arviolta 350 000 ihmistä etsimään leveämpää leipää Pohjois-Amerikasta. Parkanon ja Kihniönkin seuduilta lähti noin 3000 ihmistä. Isoisälleni ja isosediilleni kävi loppujen lopuksi hyvin. Savottatöitä löytyi ja he pystyivät palaamaan takaisin Suomeen, ostamaan maatilat itselleen ja perustamaan perheet. Elämä alkoi uudelleen.

Nyt, noin sata vuotta myöhemmin osat ovat muuttuneet. Miljoonat pyrkivät sotaa pakoon tai muuten vain paremman elämän toivossa Eurooppaan.

Pakolaisaallot löivät yllättäen Sulkuejärven rantamille saakka. Kihniöläisarkeen ilmestyi 100 turvapaikanhakijaa vuosi sitten syksyllä. Alkuihmetelyn jälkeen yhteiselo on sujunut mutkattomasti. Pakolaislapset pääsivät kouluun, seurakunnat, yhdistykset ja yksityiset henkilöt ojensivat auttavan kätensä. Kymmenet vapaaehtoiset ovat osallistuneet turvapaikanhakijoiden kotouttamiseen. On järjestetty lastenkerhoja ja käsityöpiirejä, opetettu suomen kieltä ja järjestetty liikuntamahdollisuuksia. Kihniön jalkapallopuulaaki keskeytettiin kesällä muitta

mutkitta ramadanin vuoksi. Asia olisi tuntunut varsin hullunkuriselta vielä vuosi sitten, mutta ei enää. Turvapaikanhakijat ovat olleet hyvä testi Kihniölle suvaitsevaisuudesta, erilaisuuden hyväksymisestä ja auttamishalusta. Kihniö on suoriutunut testistä kunnialla.

Maahanmuuttovirasto on ilmoittanut lakkauttavansa Kihniön vastaanottokeskuksen ensi keväänä. Tämä on aiheuttanut kuntalaisten keskuudessa huolta, kuinka turvapaikanhakijoiden käy. Vastaanottokeskuksen lakkauttamista vastustavan adressin on allekirjoittanut viidesosa Kihniön aikuisväestöstä. Vuoden aikana monen kuntalaisen asenteet turvapaikanhakijoita kohtaan ovat muuttuneet. Epäily on muuttunut parhaimmillaan ystävyudeksi.

Joulun sanoma haastaa meidät jokaisen miettimään, miten me suhtaudumme apua tarvitseviin. Jos tilaa ei löydy majatalosta, annammeko me sijan kuitenkin edes tallista?

Hyvää jouluaikaa ja paljon, paljon suurta onnea vuodelle alkavalle toivottaen

Juha-Matti Markkola
Kihniön kunnanvaltuuston 1. vpj.

Joulun kuva

Varhaisimmat muistot jouluista liittyvät joulukirkkoon. Pakkasaamuna koko perhe lähtee liikkeelle Pappilan pellolta vajaan kilometrin kohti juhla-valaistua kirkkoa. Taivas on tähtikirkas. Äiti ja isä ovat pukeneet päälle turkit, joita käytettiin ani harvoin ja jotka ovat kulkeneet mukana josota-ajasta lähtien. Meillä lapsillakin on lämpimästi päällä, ei tarvitse palella, kun ripeästi astelemme narskuva lumi jalkojen alla. Kovin montaa naapurua ei vielä näy, koska olemme varhain liikkeellä. Äidin pitää ehtiä urkuparvelle ääntä avaamaan ennen kuudelta alkavaa kirkon meno. Minä pääsen turvallisesti ja lämpimästi isän ja veljen väliin kirkon penkkiin. Lämpimänä pysyn. Siksi kai alkaa myös torkuttaa.

Katselen kirkon kattoa. Siellä on enkelimaalaus: kauniita kirkasvärisiä enkelihahmoja. Niitä hartaana tutkistelen. Se on minun joulunkuvani. Tähän mai-semaan kuuluu musiikki ja jouluvirret.

Jouluevankeliumissa maalataan toinen kuva, joulun ydinkuva: lapsi seimessä. Siinäkin enkelit ovat mukana. Näkyvä ja näkymätön maailma kohtaavat. Kaikkea ei voi selittää järjen ja tiedon ulottuvuudella. Selittämätönkin on todellisuutta. On uskon asia näenkö.

Näin aikuisena mietin, missä haluaisin olla joulun kuvassa: tarkkailijana, taaempana vai ihan lapsen lähellä. Mihin elämässäni kaipaen joulun lapsen

läsnäoloa juuri nyt. Missä sinä olet tässä elämän vaiheessa katselemassa joulun kuvaa. Näetkö enkeleitä.

Ympäri vuoden minulla on etuoikeus katsella joulun kuvaa. Kastetilaisuudessa lapsi on keskkipiste. Vanhemmat jännittävät yleensä lapsensa ensimmäisessä suuressa juhlassa. Isovanhemmat liikuttuvat elämän jatkumosta. Kummit miettivät, millainen tehtävä on edessä. Juhlan päättähti, lapsi, saa levätä kumminsa sylissä. Suojelusenkeli on kaikkien mielessä. Tässäkin kuvassa enkelit ovat läsnä.

Kuulen tutun sanan: ”Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman suuren ilon koko kansalle. Te löydätte lapsen, joka makaa kapaloituna seimessä.”

Hyräilen enkelten ylistystä:

”Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa.”

Kaiken arkisen keskellä, maailman rauhattomuuden ympäröimänä liityn luottaen paimenten mukaan.

”Paimenet palasivat kiittäen ja ylistäen Jumalaa siitä, mitä olivat kuulleet ja nähneet. Kaikki oli juuri niin kuin heille oli sanottu.” Luuk.2:20

Joulurauhaa!

Marianne Kyrönviita
kappalainen
Parkanon seurakunta

Onko joulun jälkeen elämää?

Mies katseli ja kuunteli vaimon joulutouhuja; Tämä tulisi saada valmiiksi ja tuokin pitäisi tehdä, sitä ja tätä ja kaikki jouluksi. Aikansa kuunneltuaan tokaisee; Onkohan joulun jälkeen elämää?

Voisiko olla mahdollista että joulustamme tulee suorituskeskeistä?

Eräässä joululaulussa Jukka Salminen runoilee; ”Piparin tuoksua, tonttujen juoksua, siinäkö joulu on? Kiirettä huisketta salaisuus kuisketta, siinäkö joulu on?

Joulussa on paljon mahtavia, kauniita ja perinteikkäitä ulottuvuuksia. Kukapa ei pitäisi jouluruuista, kinkut, laatikot rosollit, piparit, ym. ym. Joulukuusi koristeineen, joulupukki ja tontut kuuluvat suomalaisen joulun viettoon. Kukapa ei kaipaisi kauniita joululauluja.

Joulu pitää sisällään yhdessäoloa. Vaarit, muorit, lapset ja lastenlapset kokoontuvat jos mahdollista yhteiseen juhlaan.

Lahjat kuuluvat eittämättä joulun viettoon, niitä on mukava antaa ja vielä mukavampaa saada. Voimme varmaan todeta; ilman näitä perinteisiä tapoja joulu ei olisi joulu.

Joulussa on kuitenkin yksi tärkeä ulottuvuus, joka saattaa kaiken humun keskellä unohtua tai jäädä taka-alalle, se on joulun todellinen sanoma.

Teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja joka on Kristus Herra. Tämän ilmoituksen saivat paimenet kuulla kaksituhatta vuotta sitten.

Jeesus syntymällään ihmiseksi, elämällään, kuolemallaan ja ylösnousemuksellaan mahdollisti sen että voimme sydämen uskolla tulla vanhurskaiksi ja suun tunnustuksella pelastua (room. 10:10) Jumala antoi suuremmoisen lahjan Jeesuksessa Kristuksessa.

Kunnia Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha ihmisten kesken joita kohtaan hänellä on hyvä tahto. (Luuk. 2: 4)

Saakoon tämä joulun herra olla keskeisellä paikalla ajatuksissamme, sydämissämme, mielessämme ja sitä kautta tänä jouluna tekemisissämme.

Armorikasta, siunattua, rauhallista ja voimaannuttavaa joulun aikaa toivottaen!

Rauno Pusa
Kihniön Hel.srk

Parkanon pappila

Heikki Lammi

Parkanon vanhasta pappilasta löytyy paljon kirjallisuutta ja valokuvia. Ehkä ensimmäinen julkaisu on vuodelta 1950 oleva opetusneuvos Martta Sevion teos: Parkanon seurakunnan vaiheita. Hän mainitsee esipuheessaan: Kirkkonsa 150-vuotismuiston kunniaksi Parkanon seurakunta päätti julkaista tämän esityksen. Koska jo ylioppilasvuosinani olin tutkinut syntymäpitäjäni menneisyyttä ja sain käytettäväksi veljeni Viljo Alasen keräämää perimätietoa, otin mielihyvin laatiakseni kirjoituksen.

Kymmenisen vuotta sitten laati Leena Perälä kirjan pohjalta tiivistelmän otsikolla Parkanon Vanhan pappilan tarina. Siinä on muina lähteinä henkilöhaastatteluja ja puolisoni Varpun äidin päiväkirjamerkintöjä. Tämä Martta Jalonen (myöh. Hartto) joutui Toivo-veljensä kanssa kirkkoherra Tommilan kasvateiksi jäätyään orvoiksi Lapin pitäjässä, josta Tommila muutti Parkanoon 1914.

Lääninrovasti Tommilan ajoista onkin eniten aineistoa. Meillä on tallessa Paavo Nikanderin kirjoitukset Ylä-Satakunta -lehteen vuonna 1976 otsikolla Pappilan varjossa. Myös vuoden 1976 Parkanon Jouluun on Nikander kirjoittanut otsikolla Pappi, poika ja piili. Seuraavassa joululehdessä oli Martta Sevion kirjoitus: Muistelmia Frans Tommilasta. Sitten on lehti uutisia vuodelta 1988: Pappilan kivinavetan saisi purkaa, Kivinavetan purku toimenpidekieltoon, Kaivinkone paloitteli kivinavetan rivakasti. Vuodelta 1998 on uutinen: Vanhasta pappilasta remontoitiin nuorisotila.

Tämän pappilan tarina alkaa oikeastaan jo vuodesta 1803. Kun kirkko oli saatu vuonna 1800, tarvittiin papille myös asunto. Silloin Möhkön torppari Antti Antinpoika Rantala luopui oikeuksistaan torppaan ja antoi sen käytettäväksi pappilana hintaa 110 riikintaalaria. Kuka tietää, mitä se olisi nykyrahassa? (Netissä oleva rahamuseon rahanarvonlaskuri alkaa vasta vuodesta 1810. Jos kauppa olisi tehty 7 vuotta myöhemmin, olisi 1 riikintaalari Ruotsin rahaa ollut 141 hopeakopeekkaa Venäjänrahaa ja tuo 110 riikintaalaria olisi nykyrahassa 77 500 euroa.)

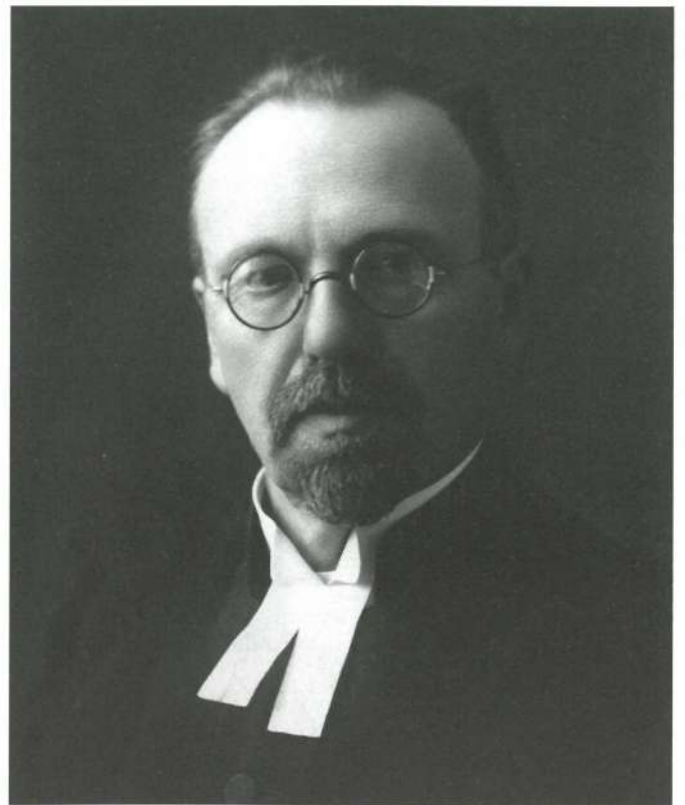
Sopimuspaperissa lukee: Etukäteen on kuitenkin varattu saada käyttää 20 kapanalaa peltoa raivattavaksi viljelykseen lounaan suuntaan, sekä 3 ladonala

niittyä, nimittäin Korvensuu ja Hannun molemmat ladot. Samoin Rantala luovuttaa käytettäväksi navetan, rehuladon, tallin, riihen latoineen, aitan sekä parhaan asuinpirtin (joka siis oli savupirtti).

Vähitellen aluetta lisättiin. Vuonna 1838 Rantalan pinta-ala oli 666 tynnyrinalaa eli 330 hehtaaria. Ja vuosisadan lopussa maata oli 371 hehtaaria, josta peltoa 31 hehtaaria. Peltojen nimetkin löytyy, josko niistä olisi apua paikkojen tunnistuksessa: Riihi-, Raja-, Ranta-, Sauna- ja Syrjävainiot, Rajalahden ja Granholman pellot sekä Perdénin torpan tilukset.

Niittyjen nimet olivat: Vuorijärven ja Majaveden niityt, Syrjävainion, Rajalahden, Vanhan- ja Uudenkyrön sekä Perdénin niityt. Virkatalolla oli vuonna 1898 5 torppaa: Perdén, Korvala, Kukkola ja Käkelä sekä Vuorijärven palstassa Salmenranta. Lisäksi oli Kallion mäkitupa.

Pappilarakennus oli aluksi savupirtti, joka tienkään ei kelvannut papille. Lähes jatkuvasti piti rakennuksia kunnostaa ja laajentaa. Vuonna 1840 tarkastuksessa todettiin, että Parkanon pappila oli kaikkein huonokuntoisin Suur-Ikaalisten alueella (johon kuului Jämijärvi, Kankanpää, Honkajoki, Karvia ja Parkano).

Frans V. Tommila oli pappina Parkanossa vuosina 1914-41.

Kuvan antoi julkaistavaksi Varpu Lammi.

Vuonna 1853 määrättiin rakennettavaksi uusi päärakennus, johon tuli 11 huonetta. Kirkkoherra Juselius laajennutti kivinavettaa ja pappilasta tulikin pitäjän mallitalo.

Vihdoin 1894 päätettiin jälleen rakentaa uusi pappila. Piirustukset laati taiteilija Felix Frang Ikaalisista ja kyseessä on tämä nykyinen rakennus. Talon päätykuviot tuovat hyvin esiin taiteellisuuden. Frang tunnetaan myös useiden kirkkojen alttaritaulujen maalarina (mm. Viljakkala, Jämijärvi, Kankaanpää, Porin Reposaaari, Mouhijärvi, Nokia). - Vanhan päärakennuksen osti 1909 Parkanon Suomalainen Seura ja rakensi siitä kokoustalon, jolle paroni Wrede antoi nimen ”Päivölä”. Valitettavasti sekin on purettu 1971.

Torpparien vapautuessa 1921 itsenäistyivät vuokra-alueet: Käkelä, Kukkola, Salmentausta, Kallio, Kuivanen, Lehtinen, Nieminen, Perätörmä (Perdén), Suojanen ja Unhola, mutta pappilaan jäi vielä 242 hehtaaria maata.

Sotien jälkeen pika-asutukseen pakkolunastettiin vielä lähes 100 hehtaaria maata ja kantatilalle jäi vain 4 hehtaaria peltoa ja 108 hehtaaria metsää.

Sota-ajalta tulikin mieleen kirja Kenttäpappina Kollaalla. Sen on kirjoittanut tässä pappilassa Jorma Heiskanen, joka oli saanut viran Parkanosta. Pappilaa hän mainosti etukäteen vaimolleen, että siellä on heillä viisi huonetta käytettävissä. Ääni muuttui kellossa, kun muutto Parkanoon oli tapahtunut. Oli 40 asteen pakkasia, pikkuvauva oli syntynyt. Huoneessa mitattiin aamuisin vain 2 astetta lämmintä. Polttopuutkin uhkasivat vielä loppua kesken. - Myöhemminhän Heiskanen katosi rintamalla jäljettömiin jatkosodan alkupäivinä ja lopulta julistettiin kuolleeksi 1948. Hänen äänensä on vielä kuultavissa Ylen Elävässä arkistossa, missä hän lähettää joulun alla 1939 rintamalta terveiset.

Vuoden 1978 Parkanon Joulusta löysin pappilan pojan Olavi Koivukosken kirjoituksen Pappilan kautta sotaan. Siinä kerrotaan, miten jatkosotaan valmistauduttiin kesäkuussa 1941. Esikuntakomppania ja pataljoona syötettiin ja varustettiin junakuljettusta varten pappilassa. Ruokailuun ja varusteiden jakoon tulee yli 130 miestä. Tämä suuri operaatio syrjäytti piispantarkastuksen, jonka piti olla samana päivänä 22.6.1941. (Parkanohan kuului Turun arkkihiippakuntaan vuoteen 1956, joten kyseessä olisi ollut Turun arkkihiippa Erkki Kaila.) - Koivukos-

ki kirjoittaa: Pappilan salista tulee toimistohuone, vieraskamarista komentajan huone, isän huoneesta upseerien, ruokasalista aliupseerien ja minun huoneestani miehistön huone.

Jospa vielä kerron patkiä YS:ssa 1976 julkaistusta Paavo Nikanderin kirjoituksesta Pappilan varjossa, jossa hän kertoo kirkkoherra Tommilasta ja ruustinnasta.

Varsinainen palvelutoimintani alkoi Parkanon pappilassa kirkkoherra Tommilan taloudessa keväällä 1921, kun pääsin kansakoulusta. Ruustinna oli aikansa pedagogi, itsepintainen kurin ankaruudessa. Spartalaiseen tyyliin kaikki kasvatus olisi tarvinnut tapahtua. Me pojat yritimme pelata korttia kivinavetan ullakolla, jonne ei minkäänlaisia rappuja ollut. Kuitenkin ruustinna ponnisteli itsensä sinne, kantomme kädessään, jolla sivaltaa, jos liki pääsee. Oltiinhan me kuin oravia, karkuun vaan.

Rovasti Tommila oli taas vaimonsa jyrkkä vastakohta, ei äksyilyä, ei pahantuulisuutta, ja mitä hän sanoi, se oli harkittua. Yhtäläisyyttäkin oli, ja se oli nuukuus, melkein pä saituruuteen saakka.

Silloin papin palkkauksessa näyttelivät luonnon tuotteet huomattavaa osaa, voita ja viljaa ainoastaan tuotiin, kantoaika oli lokakuulla. Omassa puutarhassa kasvoi sikuria (ks. kuva), sitä paahdettiin ja jauhettiin, samoin ruista joita molempia käytettiin kahvin jatkeena. Sokerin pilkkominen oli myös homma, jonka suoritti ruustinna itse, nykypäivän palasokerista 1/8 oli se koko.

Viljan vastaanotto tapahtui makasiinissa, siinä oli Perdenin Julius ja minä, rovasti tietysti seurasi mukana. Voin vastaanotto tapahtui pihapiiriin aitassa, siinä olivat Hartusniemen Eliina ja Raassinan Kaisa. Voita kertyi pariintuhanteen kiloon ja siinä oli ruustinnalla oma suunnitelmansa, sitä vietiin Tampereelle.

Jonakin aamuna meitä oli kaksi hevostimestä voikuormineen lähtemässä, kummassakin kuormassa oli yli 500 kiloa. Rovasti ilmoitti lähtiessä, että meillä on päivä aikaa Kurun laivarantaan saapumiseen, sillä laiva saapuu illalla laituriin ja voipakkaukset nostetaan yöksi laivaan. Kun olimme päässeet tuon 46 kilometrin matkan puoleen väliin, niin ruustinna saavutti meidät polkupyörällä hikisenä höyryten, puhuen, että kovin asumatonta on tienvarsi.

Kukkola kun jäi, edettäessä Kuusisalo oli välillä,

Jaakkolan kylään saavuttaessa siellä muutama talo, taas asumatonta kunnes on Lehtisalo, edelleen kruunun metsää, selvittää toinen hevosmies Kulmanen. Pitäjien rajalla Aurekoskella on muutamia tielle näkyviä taloja. Parin tunnin ajan ruustinna jaksoi niin hiljaista vauhtia kuin mitä hevosilla oli vetäessään raskaita kuormia, hän alkoi edetä nopeammin ja häipyi näkyvistämme.

Saavuimme laivarantaan, jota Rapakon rannaksi kutsuttiin, voilaatikot haalattiin laivaan ja lähdimme etsimään yökortteeria, väsyneitä kun olimme hevosia myöten. Paluukuormaksi otimme toppasokeria Parkanoon vietäväksi. Siellä laiturin lähetyvillä oli tavaroille jonkinlainen välivarasto, jossa rottia vilisi kuin mehiläisparvia. Eipä kauaa ehditty kulkea, kun sokeritoppien pohjat alkoivat tien tärinästä murskaantua.

Kuorma alkoi keventyä, kun sokeria valui tielle eri karkeudeksi murskautuneena. Sitä sokeria jäi epäpuhtaana kärryjen pohjaheiniin aika paljon. (Tie Kuruun oli ennen autojen aikakautta todellakin kuoppaista ja kivistä kärrytietä. Antoihan paroni Wredekin eräälle mäelle Kurun Kaidankylässä nimen ”Perstöyssynahde”).

Tarina jatkuu: Ruustinna, joka seurasi voilaatikoita Kurusta Tampereelle laivamatkan, markkinoi voin Tampereella ja lähti kotimatkalle tullen Siuroon junalla. Sieltä laivalla Kyröskoskelle, sitten maakannas ja taas laivalla tullen Kyrösjärvi-nimisellä laivalla Heittolan rantaan, jossa olin häntä vastassa hevospelillä. Pyörä, jolla hän ajoi Kuruun laivalle, seurasi luonnollisesti matkassa. Pilkkopimeää oli, kun köryttelimme.

Ruustinna laulaa luritteli ja kertoi kaupankäytinssä vaikeuksista ja valitteli väsymystään. Eihän tuo väsyminen ollut ihmekään, neljä päivää tuollaista poikkeavaa oloa, ja tuo ensimmäisen päivän pyöräily painavalle naiselle raskaalla kelillä, se oli suoritus.

Viimeiset pappilamme vaiheet ovatkin paremmin tiedossa. Lyhyen ajan tämä rakennus toimi 1960-luvulla kansalaiskouluna ja sitten vielä 5 vuotta Reima-Pukine Oy:n asuntotiloina.

Polemiikkiahan on ollut kivinavetan purkamisesta ja huoneiden käytöstä vuokra-asuntoina. Toivoa sopii, että sisätilat vielä joskus entisöitäisiin, jotta saataisiin vanhan ajan ilmapiiri paremmin esille.

Taimi Rustari, pitokokki vailla vertaa

Leena Pihlajamaa

Taimi on kotoisin Lappajärven eteläosan Ylipäästä Perän talosta. Sisarusparvi menetti äitinsä ”lentävän keuhkotaudin” uhrina Taimin ollessa vasta kuusivuotias.

Tuolla taudilla oli kauhea maine. Lapsia ei päästetty ollenkaan äidin luo, mitä nyt Taimi joskus sallaa karkasi ja sai siitä rangaistuksen. Taloon tuli äidin kuoltua isän nuorin sisko huolehtimaan naisten töistä.

Taimilla oli alusta lähtien vastuuta ruoanlaitosta kaksoissisaren Allin ollessa tädin kanssa navettahommissa. Vaikka elettiin sotavuosia, ruokaa, maitoa ja sen jalosteita sekä kalaa ja välillä lihaakin riitti.

Koulumuistoja synkentää opettajan pelko sekä muisto siitä, että kutsuttiin keuhkotautisen kakaraksi. Arvostusta Taimi sai kauniin käsialansa takia. Istumakaverina oli opettajan poika, jonka Taimi muistaa kovin hanakkana ikäviin kepposiin.

Kansakoulun aineista kiinnostavinta oli Raamatun historia. Laulukokeet Taimi muistaa tosi kiusallisina, kun huonotkin laulajat joutuivat luokan eteen esiintymään. Jatkoluokalla oppiaineina oli käsityötä ja kotitaloutta, jonka Taimi alusta alkaen tunsikin omaksi alakseen.

Sanomalehdissä oli kuvia talouskoulusta valmistuneista. Taimi pääsi haaveilemaansa oppiin Vaasan

talouskouluun vuonna 50-luvun alussa. Hänen isänsä oli hankkeelle hyvin myötämielinen, vaikka koulu oli maksullinen. Myös kaksoissisar kävi talouskoulun, mutta hänellä ei ollut samaa rakkautta ruoan valmistamiseen kuin Taimilla. Veljet vitsailivat: jos annetaan samat ruoka-aineet valmistettavaksi, Taimin ruoka maistuu, kaksoissisaren ei.

Ruokajärjestys oli Taimin kotona sääntillinen. Aamulla seitsemältä syötiin veteen keitetty puuro ruistai ohrajauhoista. Sunnuntaiamuna oli maitoon keitettyä ohraryynipuuroa.

Ennen kouluun lähtöä oli korvike ja ruisvoileipä. Päivällä syötiin perunapohjainen ruoka, usein maitoperunoita sekä leipää. Iltapäivällä oli toinen tukeva ateria perustana keitetyt perunat höysteenä lihaa tai kalaa, tuoreena tai suolattuna.

Talouskoulun käytyään Taimi oli usein juoksu-likkana paikallisilla pitokokeilla, joilla oli jo ikää sekä hyvien ruokien tuomaa vararavintoa. Pienempiä ja suurempia pitoja riitti lähes joka viikonlopuille. Myös nuorisoseuran äitienpäiväjuhlissa Taimi oli vakituinen tarjoilujen järjestäjä.

Näiltä ajoilta Taimi muistaa häät, jossa sulhanen oli Jalasjärveltä ja väkeä oli hyvin runsaasti ja perunat olivat loppumassa. Talossa oli paikalliseen tapaan edellisenä iltana ollut runsas ateria maitoa ja leipiä häihin tuoville kyläläisille.

Aterialta oli jäänyt yli runsaasti keitettyjä perunoita, jotka oli säilytetty yön yli kylmässä. Tädin neuvo pelasti tilanteen: perunat kuumennettiin nopeasti vähässä vedessä ja pinnalle laitettiin runsaasti voita. Hääväki kommentoi perunoita parhaiksi koskaan syömistään.

Taimin kotiseudulla juhlien ruokalistalla oli aluksi lihaperunat (Kihniössä lihasoppa) sekä jälkiruokana puuro ja kiisseli. Myöhemmin perunat keitettiin erikseen, liha paistettiin kokonaisuena uunissa, leikattiin kypsänä annospaloiksi ja haudutettiin sipulin, suolan ja pippurien sekä veden kanssa uunissa karjalanpaistin tapaiseksi. Lisänä oli makaronilaatikkoo, rosollia sekä suolakalaa. Kotona leivottua leipää ja voita oli tietenkin tarjolla.

Kihniöön Taimi tuli ensi kerran opettajaveljensä lapsen ristiäisiin. Kihniöläisnuorten mukana hän

Taimi koristeli kakkunsa hirvenkuvalla hirvipeijaisissa. Terttu Yli-Lankoski kirjoitti ja kuvasi Taimista jutun Ilkka-lehteen (lehtileike).

osallistui lavatansseihin, jossa monet nuoret miehet olivat kiinnostuneita opettajan sisaresta.

Lopulta Rustarin Eero sai Taimista elinikäisen kumppanin. Avioiduttuaan Taimi ja Eero asustivat ensin Perniössä, jossa syntyi tyttäristä vanhempi Riitta ja sitten Parkanossa, joka Merjan on syntymäkotikunta. Vuonna 1963 perhe muutti Kihniöön siirtyessään asumaan Rustarin taloa, kun Eeron veli Paavo oli kuollut.

Kihniössä Taimi pääsi mukaan Anna Saxbergin pitokokkipuuhaan, aluksi avustajaksi. Anna kyllä opetti nuorta kokkia, mutta sanoi jokaisen asian vain kertaalleen. Taimi oli tarkkaavainen ja painoi opetukset mieleensä. Pian hän alkoi mielessään miettiä, miten minkin toimen tekisi, jos olisi itse vastuussa pidoista.

Ensimmäiset Taimin itsenäisesti laittamat pidot olivat Aleksi Mäntylän hautajaiset. Tilanne jännitti tietenkin kovasti. Ensimmäisissä häissä oli voileipätarjoilu, joka helpotti aloittelevan pitokokin osaa. Taimilla oli alussa kymmenkunta vuotta kaverinaan Elvi Yli-Kovanen. Taimin porukkaan on kuulunut myös Helmi Kannisto, Irja Koivisto, Raija Kolistaja ja Sirkka Ojala. Pitoja valmisteltiin pienellä porukalla, juhlapäivänä väkeä oli enemmän paikalla.

Osan valmisteluista Taimi suoritti kotonaan. Valmiit ruoat kannettiin viileään kellariin ja myöhemmin apuna oli kylmiö. Pienehköt pidot hän laittoi yksin, suurissa oli valmistelussakin useita henkilöitä. Ruokien kuljetus juhlapaikoille oli aina oma lukunsa. Toisilla juhlapaikoilla saattoi valmistelut suorittaa paikan päällä. Viikonlopun aikana oli parhaimmillaan lauantaina hautajaiset aamupäivällä, iltapäivällä riennettiin hääjuhliin ja ehkäpä vielä sunnuntiaamuna muistotilaisuuden järjestämiseen. Siinä oli kokin organisointikyky lujilla.

Kommelluksiakin sattui, kuten kastike, joka oli ruvennut yön aikana käymään. Tai täytekakkujen menekki oli ennakoitua suurempi tai pienempi. Tai lihapullat uhkasivat loppua. Joskus oli turvauduttava paikallisen kauppiaan palvelualltiuteen. Aina jotain keksittiin, että kutsutut vieraat saivat kestitystä.

Pitkään ruokapitotarjoilun perusrunkona oli palapaisti, keitetyt perunat, rosolli, peruna- ehkäpä porkkanalaatikko ja jotain kalaa. Leipä oli myös itse leivottua. Kahvipöytään kuuluivat pullakranssi, kuivakakku, pikkuleivät ja täytekakku. Viime vuosina salaattien lajivalikoima on runsastunut, rosolli on monesti jäänyt pois. Kahvipöydässä täytekakku on nykyään pääosassa.

Taimilla on harrastuksissaan voinut hyödyntää

työssä oppimiaan taitoja. Lähes neljä vuosikymmentä Taimi oli mukana Kihniönkylän Erä-Siskojen riennoissa tarjoilusta vastaavana henkilönä. Myös Kihniönkylän Pienviljelijäyhdistys ja Maa- ja kotitalousnaiset saivat pätevää apua tarvitessaan. Pitkäaikainen osallistuja Taimi oli Kihniönkylän Akkakerhossa, jossa kahviteltiin, rupateltiin ja neulottiin sukkia sekä lapasia. Kerho järjesti Vehmastonperän kodalla useina kesinä loimulohilounaan arvontahetkineen.

Diakoniatyö on ollut Taimin sydäntä lähellä ja on edelleen. Taimi vieraili monet vuodet parin ikäihmisen luona viikoittain. Näitä hän piti ystävinään, joiden elämänkokemuksesta saattoi saada itselleenkin oppia ja virkistystä. Ihmisten kohtaamista ja kutsumista mukaan tilaisuuksiin Taimi painottaa edelleenkin. Diakoniatyössä Taimi on ollut mukana aina talkootyöperiaatteella. Rakas muisto on seurakunnan lahjoittama virsikirja ahkeralle diakoniahavittajalle.

Taimin työskäntä on kuljettanut Kihniöstä Tampereelle, Köyliöön, Huittisiin, Vantaalle ja Helsinkiin. Moniin ihmisiin on saanut tutustua, kohdata heitä elämän iloissa ja surujen keskellä. Työtulo ei ole ollut säännöllistä, mutta työ itsessään on ollut sitäkin rikkaampaa. Puoliso Eeron kuoltua on paljon muisteltavaa.

Päivääkään en vaihtaisi pois, on Taimin tyytyväinen toteamus.

Taimin kuuluisa perunalaatikko valmistetaan seuraavasti:

2,5 l perunoita 1,5
1,5 l kulutusmaitoa
200 g voita
1,5 rkl vehnä jauhoja
4-5 tl suolaa
2-3 tl hienonnettua muskottia
1,5 tl kanelia
1,5 dl sokeria
2 rkl siirappia

Kuori perunat ja keitä suolattomassa vedessä kypsiksi. Kaada vesi pois, lisää voi ja survo perunat hyvin. Lisää osa maidosta sekä vehnä jauhot ja mausteet, suola ja vähän siirappia. Sekoita hyvin. Anna seoksen mujua välillä sekoittaen. Tarkista ja maistele, koska seos on makuusi sopivaa. Lisää maitoa niin, että saat vellimäisen seoksen. Laita voideltuun vuokaan ja paista 1-1,5 tuntia 150-180 asteen lämpötilassa. Päälle voi ripotella halutessaan kanelia. Toiset perunalajikkeet vaativat enemmän maitoa, toiset vähemmän.

Rustarin leipivarras ja Taimi.

Taimi, Raija, Sirkka ja Irja kirkkoherran virkaanasettamisjuhlassa vuonna 1989.

Seurakuntatalon keittiössä oikealta Taimi Rustari, Helmi Kannisto ja Elvi Yli-Kovanen.

50- vuotispäivänä Taimi ja kaksoissisarensa.

Talousskoulussa 1952 Taimi keskimmaisessä pöydässä toinen oik.

Parkanon marttojen mukana Lapinnevan kyläkierroksella

Matti Paavilainen

Lapinnevan kylä perustetaan 1800-luvun alkupuolella kruunun metsään.

”Vuoden 1800 varallisuusveroluettelon mukaan Lapinnevan ja Niininevan alueella ei vielä ollut ainoatakaan taloa. Vasta v. 1802 Parkanon kylässä Mustalahden luoteisille ulkomaille asettui Kalle Niinineva –niminen uudisasukas samannimistä kruununasutusta raivaamaan. Sinne syntyi 1800-luvun kuluessa kokonainen kylä, joka 1874 isojaettiin uudeksi jakokunnaksi. Siitä pohjoiseen sijaitsee Lapinnevan asustusalue, joka vasta tutkimusaikamme jälkeen v. 1826 isojaossa erotettiin kruunun yhteismaista omaksi jakokunnaksi ja samalla jaettiin kruunun uudisasukkaille. Nämä raivasivat sinne 1800-luvun mittaan huomattavan kyläkunnan. Niininevan-Lapinnevan viljelysaukea, Parkanon suurimpia, on siis varsin myöhäsyntyinen”. Parkanon ja Kihniön – kirja s. 59.

Samassa kirjassa kerrotaan ”lapinkiukaista” (lapinrauniosta) joita on mainittu mm. Vuorijärven Isoviidan ja Vanhantalon mailta sekä Lapinnevan-kankaalta. Tutkimuksen puuttuessa ei voida tietää, ovatko näistä jotkut todella hautoja. Viljo Alanen kirjoittaa ”Satakunnan Lappi” –kirjassa ruotsalaisen tutkimusryhmän tutkimuksista Parkanossa vuonna 1873. Lapinnevalla he tutkivat kaksi kiviröykkiötä, joista toisen myös valokuvasivat. Kivikasan alta ”ei löytynyt mitään ihmisten jälkiä”, vaikka se näytti ”epäilyttävältä”. Valokuvat ovat Tukholmassa.

Toisen oli mukulakivistä kasattu kolme metriä pitkä ja metrin korkuinen kiviröykkiö. Se sijaitsi n. aarinkokoisen, suorakaiteen muotoisen avonaisen paikan luoteiskulmassa. Reunoilla, maanpinnan tasalla

erottuivat lahonneet pohjahirret. Tutkijat päättelivät, että siinä oli ollut asuinrakennus, pirtti. Ensimmäinen kiviröykkiö oli ehkä saunan tai riihen kiuas.

Perimätietoa pirteistä ei paikkakuntalaisilla ollut, mutta ”eräs mies tuntui olevan viisaampi ja sanoi, että ne ovat peräisin ”ison vihan” ajoilta, jolloin monet olivat paenneet näihin erämaihin vihollisjoukkojen tieltä”. Tutkijat tulivat lopulta siihen tulokseen, että pitäjistä löydetyt rauniot eivät voineet olla lappalaisperuisia, vaikka lappalaisasutusta tällä alueella on ollut aina historialliseen aikaan saakka.

Lapinnevan kylä (2402 ha) muodostuu kahdeksasta talosta: Santoo 1, Santamäki 2, Kyösti 3, Kartano 4, Rumala 5, Koskela 6, Joensuu 7 ja Vatula 8. Joensuu asutetaan ennen muuta kylää, mutta talo liitetään Lapinnevaan vasta isojaossa. Seuraavana saavat Sandås, Santoo ja Sandnes, Santamäki uudisasukkaansa. Entinen sotaväen kirjuri Georg Bonsdorff tulee Kartanoon. Hänen omistama tai vuokraama on seuraavina vuosikymmeninä myös Kyöstin tila. Alussa Koskelan ja Rumalan omistaa majuri Grönhagen. Rumalaa ei koskaan rakenneta. Joensuun ja Koskelan talot jäävät Lapinkylän pohjoispuolella olevan metsäkannaksen taakse, josta syystä niitä ei edelleenkään mielletä Lapinnevan kylän taloiksi. Ties kuinka kauan on puhuttu Koskelan kylästä, joka on omiaan sekoittamaan kylärajan. Tärkeintä on tietysti, että ”kylä” sijoittuu kuulijan mielessä oikeaan paikkaan, kuten ”Lapinkyläkin”.

Lapinnevan pinta-alasta on iso osa suota. Nykyinen Kekkilän omistama suoalue Niininevan ja Lapinnevan kylissä ojitetiin 1800-luvulla kruunun toimesta. Tuolloin ruotusotamiehet kaivoivat las-

kuojat, joista muutamat urat ovat edelleen käytössä, kuten Sillanpään (Kartano/Santoo) sivuitse laskeva valtaoja ja Hopian perältä lähtevä, Parkanonjärveen päätyvä laskuoja. Sarkinnevan laskuvedet ohjattiin Kyöstinperän kautta Hanhijärveen, josta edelleen Vuorijärveen. Lapinkylä ojitettiin 1950-luvun puolivälissä, jonka seurauksena halla-ukko joutui mientotielle lopullisesti. Kekkilän juuret ovat entisessä Sakkolan pitäjässä, Suvantojärven rannalla, jonka läpi Vuoksen eteläinen haara virtaa Taipaleenjoen kautta Laatokkaan.

Toinen vielä tuotannossa oleva suo on Sarkinneva, josta Kekkilä nykyisin kerää kukkamullan raaka-aineet. Aikaisemmin se oli Vapon tuotantoalue, missä lapinkyläläiset kävivät kesäisin palaturpeenostossa. SOK:n suolla käytiin töissä asemanseudulta. Muutamat yksityiset turpeentuottajat ovat tehneet omat valtauksensa viime vuosina.

Tiestö

Varhaisimmassa vaiheessa Parkanon keskusta kuljettiin pääasiassa Vahojärven kautta, jolloin kylän asuttaminen alkoi. Tampereelta, Luhalahden kautta tullut tie kääntyi Kylämäoanmontussa pohjoiseen, Ahvenlammen sivuitse. Tämä tie ”raivattiin” vasta vuonna 1852, sitä ennen siinä lie ollut pelkkä kinttupolku. Tyydyttävään ajokuntoon tie saatiin 1860-luvun suurten nälkävuosien aikana. Tie jatkui Lapinnevankangasta pitkin Vanhataloon, josta kääntyi kirkonkylää kohti. Kirkonkylä käsitti kait tuolloin lähinnä kirkon ja Kanan (Virranhaaran) talon. Tien alkupää on edelleen ajokelpoinen aina Pessin talon nurkalle asti, missä se yhtyy Porintiehen. Vanha tienpohja on vielä näkyvissä mm. Harjunmäessä ja Väinö Santalan talon jälkeen, kun ura poikkeaa nykyiseltä tieltä oikealle, kohti Vanhataloa.

Vuonna 1868 valmistui oikotie Kylmäoanmontusta Alaskylän kautta Kissakivelle, missä se yhtyi ”Parkanon tiehen”. Tieoikaisu vähensi huomattavasti Lapinnevan kautta kulkevan tien käyttöä. Vanha tie tuli ent. Elänlääkintävarikon (Eljakkeen) sivuitse ja on edelleen käytössä. Vielä tarvittiin yksi oikaisu senkin mutkan välttämiseksi. Nyt tie oikaistiin oikean kautta ja se liittyi Parkanon tiehen ent. Leppäsen kaupan kohdalla, muodostaen Y-haaran. Sekin on edelleen käytössä.

”Parkanon tie”: Kankaanpää –Parkano-Kuru on rakennettu vuosina 1834-1836. ”Nälkävuosina 1865

-1866 tie kunnostettiin ns. varatöinä. Niininevan suota kuivattiin samalla”. Tielinjan suoruus ja suunta saatiin kohdalleen, kun pappilan pihassa poltettiin kokkoa. Tosin tuuli painoi merkkisavua sen verran etelään, että tie osui nykyiseen kohtaan entisen Salosen ja Heinosen talojen väliin.

Ratalinjaa suunniteltiin Seinäjoelta Poriin vuosina 1896 – 1898. Pori – Haapamäki rautatie valmistui kokonaisuudessaan 1938, joka koitui radanvarsikunnille voitoksi. Mainittakoon, että Parkano ja Lapinnevan asemien korkeusero on 22 metriä, jonka verran Lapinneva on ylempänä. Höyryveturin äänestä tiesi näkemättä, kumpaan suuntaan juna oli matkalla. Parkanon aseman suuntaan ei muuta kuulunut kuin vihellykset ennen ylikäytäviä. Vastakkaiseen suuntaa puhina oli kova.

Koulu

Lapinnevan kansakoulu valmistui vuonna 1929. Liekö oppilaspula vaivannut alkuvuosina, sillä koululaisia kävi aina Kissakiveltä asti, kunnes kulkusuunta kääntyi kirkolle Riihimäen koulua kohti.

Ensimmäiset opettajat olivat Lyyli Salonen ja Elsa Moilanen. Koulun paikan oli tarjonnut omasta pihastaan Jooseppi Santamäki. Korkeiden kiilakivien päälle veistetty runko ehti tasakertaan, kun kunta ostikin Kartanon tilasta lohkaistun, Koliholmaksi nimetyn tontin nahkuri Kaarle Saloselta. Hän oli Einari ja Lyyli Salosen isä. Salosen nahkuriliike toimi Pappilankosken partaalla, missä nyt on kerrostalo.

Sotien jälkeen Lyyli Salonen jatkoi opettamista yhdessä Einari ja vaimonsa Helvi Salosen kanssa. Heidät valittiin opettajiksi Linnankylän kansakoulusta 15.7.1949 pidetyssä kokouksessa. Samassa kokouksessa vakinaistettiin myös toinen yläluokkien opettajan virka. Helvi-opettaja tuli uuteen 1949 valmistuneeseen kouluun ensimmäisen ja toisen luokan opettajaksi. 50-luvun puolivälissä alaluokkien toista ryhmää opetti Mirjam Lystilä. Myöhemmin opettajina ovat toimineet muun muassa Lauri Koskimaa, Riitta Nummela, Annikki Valli, Saira Huhdanpää, Päivi Haapaviita, Pirkko-Liisa Hakala, Marja-Liisa Herrala, Marja-Liisa Virta, Leena Matero, Kirsi-Marja Kalliomäki, Jukka Veikkola ja Seppo Soikkeli. Luettelo ei ole täydellinen. Ensimmäinen keittäjä oli Seru Kulmala ja hänen jälkeensä Edla Lehtiniemi. Viimeisenä tehtävää hoiti Marketta Valli.

Lapinnevan koulupiirin alue käsitti Sorttan, Jout-

tenmäen, Vaskiperän lisäksi Vuorijärvenkylän puolelta Hanhilahden aukean, missä Ossi Rautaniemen talo kuului vielä koulupiiriin. Koulupiirin raja tuli vastaan idässä Lapinnevan ja Parkanon kylien rajalla, jossa Korvenojan talo kuului jo kirkonkylään, joten heiltä käytiin koulua yli rajan. Vaskiperän talot olivat Ikaalisten puolella Riitalan kylässä, mutta ymmärrettävästä syystä koulunkäynti tapahtui Lapinnevalla. Joensuun ja Koskelan talojen lapset kävivät Vuorijoen kansakoulua.

Siirtoväen asuttaminen

Talvisodan jälkeen Parkanoon ja Kankaanpäähän sijoitettiin Hiitolan evakoita. Jatkosodan jälkeen Parkanosta tuli kaukolalaisten pääsijoituskunta. Lapinnevalle muodostettiin eniten siirtoväen tiloja. Koko koulupiiriin tuli 13 uutta tilaa, joista osa Alaskylän (Sortta) ja Niininevan puolelle. ”Uudisasukkaiden” myötä oppilasmäärä kasvoi räjähdysmäisesti. Parhaimmillaan suurten ikäluokkien aloittaessa koulunkäynnin, meitä ahtautui luokkiin yli sata enemmän tai vähemmän opinhaluista tyttöä ja poikaa.

Hautausmaa

Harjun hautausmaa valmistui ja vihittiin käyttöön 30.9.1951. Ensimmäinen vainaja on haudattu vuonna 1953. Seurakunta kustansi hautakiven. Kiveen on merkitty hautausmaan käyttöönottopäivä. Kellotapulia ei anomuksista huolimatta saatu. Otto Majainmäeltä ostettiin entinen ruokakello hoitamaan kirkonkellon virkaa. Hautausmaa-alue on myöhemmin laajennettu ostamalla lisämaata. Siunauskappelin laajennuksesta on kulunut jo muutama vuosi.

Kaukolan toinen kirkonkello siirrettiin Jalasjärven Koskuen kyläkirkosta Lapinnevalle vuonna 1981. Silloinen Kauko-säätiön (nyk. Kaukolaisten säätiö) hallituksen mielestä kellon oikea paikka on Parkanossa, joka oli Jatkosodan jälkeen pääsijoituskunta ja missä edelleen asuu kaukolalaisia, kun taas Jalasjärvellä heitä ei ole yhtään. Kirkkohallitus hyväksyi siirron.

Seuraavassa ote Niilo Paavilainen pitämästä luovutuspuheesta 2.8.1981: ”Kauko-Säätiön hallitus, Parkanon karjalaiset ja Parkanon seurakunta ovat löytäneet tälle Kaukolan kellolle sen arvon mukaisen sijoituspaikan.

Täällä Harjun hautausmaalla pitkän evakkomatkan tehnyt kello saa työtään toimittaa. Toivomme,

että se täältä löytäisi lopullisen kodin, ei vain sijoituspaikkaa.

Olen halunnut sanoa, että me kaukolaiset arvostamme kelloamme suuresti, että se on meille rakas. Tämän kellon kertomus on kertomus Karjalan kannaksen Kaukolan pitäjän Munkinsalmen rannalla toimineesta seurakunnasta.

Tämän kellon evakkotaival on ollut meidän taipaleemme. Tänäkin kuulumme siihen kuntaan, jonka parhaaksi teemme työtä ja jossa asumme. Joskus on hyvä hiljentyä etsimään juuria, kuuntelemaan mitä menneisyys puhuu tämän päivän ihmisille”. Parkanon seurakunnan puolesta kellon otti vastaan kirkkoherra Erkki Hirvi.

Seuratoiminta

Seuroista mainittakoon Lapinnevan Pienviljelijäyhdistys, Länsi-Parkanon Maamiesseura ja Lapinnevan Marttakerho sekä urheiluseura Lapinnevan Yritys. Yrityksen riveistä ovat lähtöisin mm. Heikki Leppänen 10-ottelija, olympiaedustaja Montrealissa 1976, jonka lisäksi lajin SM pronssi 1973, hopea 1975 ja kultaa 1976; Heikki Mettomäki pikajuoksija, nuorten SM 1968 ja 1969 ja Seppo Paavola, leipälajina pesäpallo. Poikien innostajina toimivat nappulavaiheessa seuran puuhamiehet Lauri Haapakoski, Lauri Nieminen ja Erkki Pelkonen sekä myöhemmin oppikoulussa voimistelunopettaja Erkki ”Pulla” Heikkilä.

Parkanon Marttojen järjestämällä kyläretkellä 26.9.2016, joka suuntautui Lapinnevalle, oli Jouko Marttilan kuljettama bussi lähes viimeistä paikkaa myöten täynnä. Leena Perälä toimi retken johtajana. Parkanon Marttojen puheenjohtaja Eeva Kuusijoen-suu toivotti retkeläiset tervetulleeksi. Aluksi ajettiin Kissakivelle, missä Leena näytti vanhat Tampereentien suunnat.

Asemanseutu

Lapinnevalla on eri aikoina toiminut 7 kauppa. Entisaikaan Lapinnevan asemalle mennessä ylitettiin ensin kapearaiteinen rautatie, jota pitkin pieni veturi, passi, veti SOK:n suolta palaturvevaunut lastauspaikalle. Leena kertoi, että ensimmäinen juna saapui Porista Lapinnevalle tammikuun ensimmäisen päivän iltana vuonna 1936 ja viimeinen ”lättähattu” helmikuussa 1981. 1950-luvulla asemapäällikkönä toimi Tauno Mäkinen. Seuraavalla vuosikymmenellä asemapäällikkö Määttä myi matkaliput, pysäytti ja lähet-

ti junat eteenpäin. Asemarakennus on yksityisomistuksessa. Pihan laidassa ”vanhoista hyvistä ajoista” muistuttaa enää viimeisiään vetelevä hevospuomi.

Sota-aikana ja sodan jälkeen toimi Jalmari Kartanon talon läheisyydessä Julius Santoon pilketedas ja Yrjö Tuomiston saha. Asemalta tullessa, tien vasemmalla puolella, ison laskuojan jälkeen sijaitsi pienviljelijäyhdistyksen tanssilava, joka purettiin 50-luvulla. Samalla myös paikallinen putka siirtyi muistojen joukkoon. Nykyisin ns. Hullujussin montussa sijaitsee energiapuuvarasto. Sitä ennen siellä oli Vapon polttoturvevarasto. Harjun sora on käytetty Pori –Haapamäki- ja Tampere-Seinäjoki ratojen rakentamiseen.

Poikkeamme Lapinnevan koululla, joka sekin on nykyisin yksityisomistuksessa. Anneli Humala kertoi kuulemansa kummitusjutun, jonka mukaan yläkoulun puolella on nähty harmaa-asuinen hahmo, joka on ikuistunut valokuvaankin. Lie aave ollut päiväleivolla, kun ei tavattu.

Matka jatkuu. Ohitamme Harjulammen, missä sijaitsee yleinen uimapaikka, jota Lapinnevan Yritys pitää yllä kaupungin avustusten turvin. Uimapaikalla on kunnan ainoa hyppytorni, joka on kesäisin ahkerassa käytössä. Autoille on raivattu lisää paikoitusalueutta loppukesällä 2016. Entisaikaan siinä rannassa oli pellavien liotuspaikka. Leena kertoi, että harjun molemmin puolin on kauan sitten ollut järvi. Lapinkylän ja Vatulantien risteystä ennen oikealla on urheilukenttä. Silloinen vanha kenttä tasoitettiin pesäpallokentän kokoon 50-luvulla. Myöhemmin kentän ympärille valmistui juoksurata, josta alkaa olla vain muisto jäljellä. Takalaittoman paikkeille on noussut tenniskenttä, joten käyttö jatkuu.

Seuraavaksi pysähdymme Vanhantalon pihaan, jossa meitä on vastassa isäntä Markku Rautaniemi. Hän on talon kymmenes isäntä. Vuorijärvi n:o 1 on perustettu vuonna 1663. Vuorijärvestä on aikanaan nostettu rautamalmia, jota on sulatettu rannan tuntumassa. Rautaniemi oli aamulla nostanut kaislikosta kulhollisen malmia ja löytänyt vielä sulatuksen jälkituotetta ”sittaa”. Murikka muistutti laavakiiveä. Rautamalmiliusketta esiintyy pienellä alueella. ”Lantin” halkaisija on 20-30 mm.

Vanhantalon takapihalla seisoo siipensä menettänyt, kaksi kerroksinen tuulimyllyvanhus. Harvinaisuus, jossa on ollut 12 siipeä. Myllyn käyttö lopetettiin, kun siipi osui myllymiestä päähän, jonka

seurauksena tämä kuoli. Ennen kuljettiin pihan läpi Isosaareen, jonka kärjessä sijaitsi 50-luvulla tanssilava, juhannusjuhlien pitopaikka.

Kiitosten jälkeen todettiin, että on aikaa bonusajeluun. Siispä nokka kohti Sarkinnevaa. Leena Perälä ja Mirja Mattila kertoivat suon toiminnasta sodan jälkeisinä vuosina. Ruokala-, toimisto ja huoltorakennusten lisäksi puiden siimeksestä erottuivat silloiset parakit, joissa muualta tullut työväki tuolloin asui. Santalanperän kautta palattiin Vanhataloon, mistä Koskelan kylän läpi entiselle Kunnalliskodille.

Talossa toimii nykyisin Mikevakoti Oy:n palvelukoti. Kahvihetken lomassa, kertoi vastaava ohjaaja Taina Koivisto palvelukodin toiminnasta. Kirkkoherra Liisa Myyryläinen muisteli entisiä yöhoitaja-aikoja. Tuolloin hän usein mietti, miten toimia tulipalon sattuessa, kun käytössä oli ainoastaan rappuset kerrosten välillä. Onneksi talo on säästynyt senkaltaiselta tuholta. Nykyisin turvallisuutta tuo automaattinen sammutusjärjestelmä.

Lapinnevan kylän historiassa on paljon tapahtumia, joista ei ole juurikaan mainintaa historiankirjoissa. Vuosituhannen vaihteessa heräsi ajatus kyläkirjasta, joka ei eri syistä ole toistaiseksi toteutunut. Tämän jutun myötä on nyt pieni osa kerätystä materiaalista tallennettu kansien väliin.

Kiitos, että sain olla mukana.

Luontoelämykset, hiilijalanjälki ennen ja nyt

Kari Tammela

Vuosi 2016 on ollut luontovuosi ja luonto-ohjelmaa on oikeutetusti tullut joka tuutista. Missään asiaohjelmassa, missä puhutaan taloudesta, ei unohdeta sanaa hiilijalanjälki. Kun on saavuttanut kunnioitettavat 70 vuotta, voi jo alkaa tehdä vertailuja, miten maailma on muuttunut luonnon tuntemisessa ja luonnossa liikkumisessa.

Muistelen nuoruusvuosieni luontokokemuksia. Ensimmäiset kokemukseni ovat tietysti oman kodin puutarha ja pienen maatilan työt ja toimet karjoineen.

Kodin ulkopuoliset kokemukset olivat kirkkohaka linnunpesineen ja muine leikkeineen. Seuraava laajempi tuntemus luonnosta tuli partion myötä. Parkanon lippukunnan johtaja Matti Heinänen vei meidät seitsemänvuotiaina Poikkeuslammille leirille. Siellä me olimme keskenämme vartioteltoissa, joissa oli oma nuori vartiojohtaja.

Leiriltä teimme syvemmälle luontoon retkiä, missä tehtiin nuotiopiiri ja valmistettiin itse alkeelliset ruokamme. Opittiin, miten luonnossa kuljetaan ilman kompassia luontoa seuraten. Jos oli pilvistä, niin kusiaispesän asennosta tiesi missä päin on etelä ja kuusen naavaisuus paljasti saman asian. Jokaisella meillä naperoilla oli omat puukot.

Kun olin suorittanut kolmannen luokan partiomerkin ja muutaman taitomerkin, minulle annettiin tehtäväksi perustaa Tikkavartio. Tikkavartiolla oli oma kolo vanhassa seurakuntatalossa. Emme me kolossa solmujen tekoa harjoitelleet. Mentiin Kiviniemen kauppaan ostamaan jätkänvääriä, hypättiin polkupyörän päälle, ajettiin metsään ja etsittiin teraskanto metsästä, pantiin tulet, paistettiin makkarat ja haettiin purosta vettä.

Matti opetti ottamaan ja kehittämään valokuvia, joita olimme ottaneet Matin kameralla luonnosta. Ei meillä ollut kaikilla kännykkäkameraa.

Tytöille opettajasiskoni Lea oli perustamassa omaa lippukuntaa. Myös tytöt tekivät luontoretkiä ja leireilivät. Me pojat teimme joskus sissiretkiä tyttöjen leirille pelotellaksemme heitä.

Minulla on neljä lasta, joista jokainen tulee toimeen luonnossa. Olemme olleet luontoihmissä. Keskimäinen poikamme perheineen ovat innostunut

partiosta. Nykyinen partio sitoo koko perheen samalla lailla kuin esimerkiksi jääkiekko. Vanhempien pitää olla melkein aina mukana leireillä vahtimassa, mitä lapset tekevät ja mitä saavat tehdä. Muutamat vanhemmat eivät anna lapsiensa vuolla puukolla. Partio on kohta kuin Pokémon-peli, kännykän perässä juostaan.

Luontotuntemusta alkoi tulla myös enenevässä määrin koulun ja koulun kerhojen kautta. Ennen vanhaan opettajat eivät rasittuneet kurinpidon pitämisessä, koska silloin lapset kasvatettiin kotona. Opettajat eivät rasittuneet kurittomista lapsista eivätkä stressaantuneet, vaan olivat innokkaina työajan ulkopuolella oppilaittensa kanssa.

Yhteiskoulussa varsinkin vararehtori Toini Vainio oli erittäin aktiivinen luonnonystävä. Hän vei meitä eri tyyppisille luontoretkille. Silloin viisikymmenluvulla piti kerätä neljän vuoden aikana 120 erilaista kasvia. Toini Vainio opetti meidät preparoimaan kasvit. Kasvit piti tunnistaa ja merkitä myös latinalaisilla nimillä. Viidennellä luokalla piti kerätä 50 kappaletta erilaisia hyönteisiä. Näiden etsimisessä Toini Vainio opasti meitä luontoretkillä.

Luontoretket pidettiin luontokerho Kurjet -nimikkeellä, vaikka se tuntui paremminkin luokaluontoretkiltä.

Luontoretkien aiheet seurasivat vuodenaikoja. Keväällä retkillä tunnistimme lintuja. Linturetkiä tehtiin huhti-toukokuussa kolme tai neljä. Kokoonnuimme Viinikan omakotialueella olevalle opettajan asunnolle kello neljä aamulla ja lähdimme polkupyörillä luontoon. Metsät valikoitiin tyypeittäin sen mukaan, mitä lintuja me halusimme löytää. Lehtometsästä löytyi erilaisia lintuja kuin männiköstä tai jokien suistoista.

Linnut piti tunnistaa laulusta tai jos onnisti sen paljain silmin toteamaan. Kiikareita ei siihen aikaan ollut. Tunnistamisen määrä näkyi myös kevään luonnonopin numeroissa. Tavoitteena oli parhaana kevätmuuttoaikana tunnistaa kolmekymmentä lintulajia. Vielä vanhasta muistista löytyy lintujennimiä

ilman lintukirjaa. Oppia on saanut minulta vaimoni Hilikka, joka ei ollut käynyt luontoretkillä Lahdessa.

Viimeisinä koulupäivinä sovittiin kesän kasviretki. Yhden retken muistan hyvin. Aurekosken kauppias Majurin tytär Tuulikki tiesi Aurejärven Koisevanlahdessa kasvavan kurjenmiekan ja käärmeukuusen. Päätimme lähteä niitä ja muita kasveja löytämään heinäkuussa.

Lähdimme heinäkuun kesäisenä päivänä polkupyörillä ajamaan Aurekoskelle 19 km. Vuotar in Seija asui Karttiperällä ja hän lupasi tarjota syötävää kotonaan. Karttiperän kauppias tarjosi meille limsat kaupan rappusilla. Hänen tyttärensä Leila oli myös meidän luokallamme.

Kurjenmiekkä ja käärmeukuusi löydettiin ja monta muuta kasvia tunnistettiin. Matka oli rasittava, koska matkaa kertyi yli 40 kilometriä, kun palasimme Jaakkolan kylään toista kautta ja sieltä kirkolle. Lopen uupuneina palasimme kotiin illan tullen.

Syksyllä vielä tehtiin pari retkeä. Toisella retkellä tunnistettiin sieninä ja viimeisellä retkellä kerättiin puolukoita. Muitakin marjoja maistelimme. Meillä laiskimmilla vielä puuttui kasviosta kukkia, joten tällä retkellä löytyi kasvistoon vielä muutama syyskasvi. Siinä tuli tutuksi kaikki luonnon eväät.

Yksi syy kesäretken muistamiseen on se, että käärmeukuusi kasvaa vielä meidän Aureen mökin tontilla ja kurjenmiekat kasvoivat Salssiniemen laiturin päässä.

Toisella kesäretkellä yhdistimme kulttuurin ja luonnontiedon. Menimme Tiuran onnibussilla Ruovedelle Runebergin lähteelle. Matkan varrella pysähdyimme monta kertaa jotain harvinaisempaa kasvia katsomaan. Toini Vainio oli ne löytänyt Kurusta käyvien koululaisten vihjeiden avulla käymälä etukäteen paikan päällä.

Näillä saamillani luontokokemuksilla uskalsin lähteä yksinkin retkelle sekä viemään koko kuusi-henkisen perheen luontoretkille. Nämä erätaidot ja tuntemus on ollut monta kertaa hyödyksi pitkällä elämäni taipaleella. Nyt kun loppuyhteenvedossa alamme laskea hiilijalanjälkiämme kuusikymmentä vuotta sitten, hiiltä tuli vain nuotion hyvin sammutuista kekäleistä.

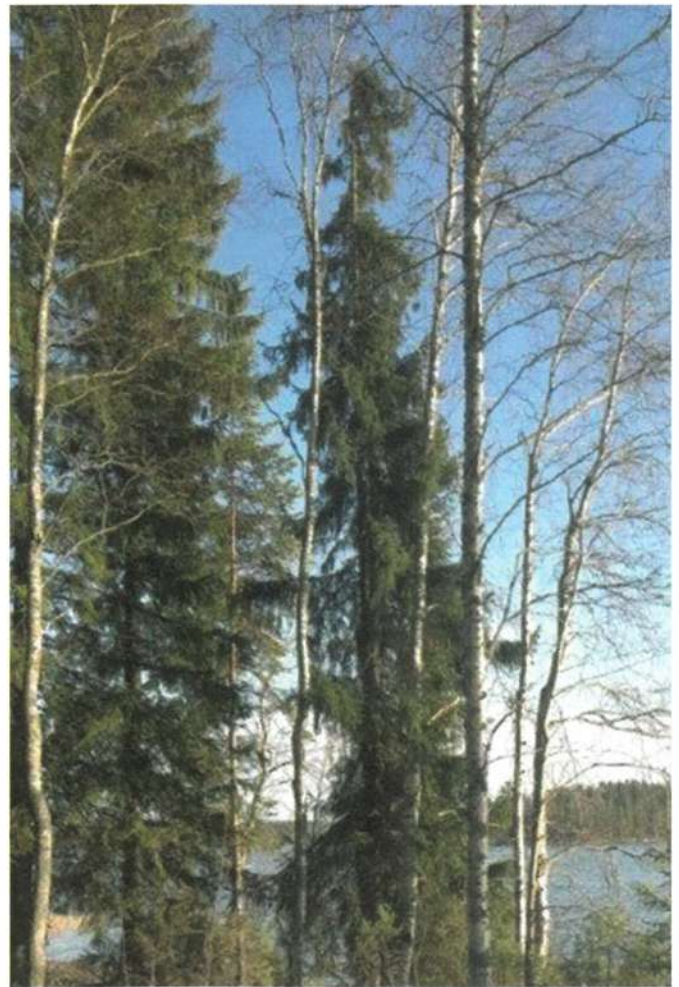
Ei meitä viety autoilla joka paikkaan, eikä vanhemmat meitä olleet tuudittamassa teltassa uneen. Eikä valitettu ikävissämme morkkulalla äidille koti-ikävä. Olimme omatoimisesti luonnon rauhas-

sa. Meillä ei ollut hienoja makuupusseja vaan kaksi vilttiä, toinen oli kuusenhakojen peittona ja toinen vilttinä. Nukuimme todella käpy selän alla. Joskus kalareissulla söimme jopa luonnonantimia.

Meidän pitää olla kiitollisia vanhemmillemme, jotka kasvattivat meidät kotona ja soivat opettajillemme koulurauhan ja aikaa sekä intoa harrastaa kanssamme myös virallisen kouluajan ulkopuolella.

Lopuksi kerron, mitä näin luonto-ohjelman alla eräretkistä.

Kaikkein pahin näistä kolmesta oli ilomantsilaisen karhunmetsästys. Kolme raavasta miestä oli valjastettu sotisopaan puoliautomaattiasuin. Nojasivat uudehkon maasturin vieressä kännykät kädessä ja manasivat metsässä olevan ajokoiran alimpaan?, kun se oli väsynyt kesken ajon. Päättivät lähteä heti Kuhmoon, kun koira saadaan autoon, koska Kuhmossa on enemmän kaatolupia. Hiilijalanjälkiä oli varusteissa, auton jälkiä maastossa, mutta metsästyssaappaan jäljet olivat vähissä?

Käärmeukuusi kuvattuna Aureessa syksyllä 2016.

Afganistanilaiset sambosa –piiraat

Leena Pihlajamaa

Turvapaikanhakijat ovat oleskelleet Kihniössä vuoden verran. Heistä muutamat ovat eri yhteyksistä tulleet tutuiksi, samoin heidän valmistamansa ruoka. Ensimmäisiä kokemuksia olivat lihapiirakat, joissa oli rapea taikinakuori ja kevyt sokerihunnuus.

Seuraavassa kuvaillaan suuntaa-antavasti piiraiden valmistamista. Kaikki määrät arvioidaan ja taikinan jäykkyys kokeillaan sormin, samoin kaulitun taikinan paksuus.

Naiset ovat oppineet leipomisen salat seuraamalla oman äitinsä toimintaa pienestä pitäen. He ovat saaneet omat taikinapalansa harjoittelua varten heti, kun kaulinkeppi on kädessä pysynyt. Taito on siis hyppysissä.

Ensimmäisellä kerralla, kun satuin paikalle leipomisen aikaan, lumoutuneena katselin taikinan rullautumista kepin ympärille, taas kääron avaamista ja rullaamista vähän eri suunnasta. Mukana sambosa-piiraita valmistamassa olivat Soraya, Shakila ja Rakia.

Seuraavan ohjeen määrät kirjoittaja on laatinut piiraiden tekoa katsellessaan:

Yksi sipuli silputaan hienoksi. Liha keitetään suolalla ja tällä sipulilla maustetussa vedessä kypsäksi. Haaleana se hakataan terävällä veitsellä hienoksi. Loput sipulit leikataan myös hyvin hienoksi.

Sipuli kuullotetaan pannulla pehmeäksi öljytilkassa. Hienonnettu liha lisätään pannulle. Seosta haudutetaan koko ajan käännellen vielä 20 minuut-

tia. Lopuksi se maustetaan chilillä maun mukaan.

Täyte jäähdytetään.

Kuoritaikinaa varten jauhot ja suola sekoitetaan kulhossa. Lisätään vettä sen verran, että saadaan hyvin napakka taikina. Sitä vaivataan 20 minuuttia ja lopuksi taikinaan lisätään yksi teelusikallinen öljyä.

Taikinan annetaan levätä puolisen tuntia. Tämän jälkeen muodostetaan kolme palloa, jotka säilytetään kelmun alla.

Pallot käsitellään yksitellen: pallo litistetään taiseksi, taikina taitetaan kahtia ja reunoja painellaan ohuemmiksi, taitos avataan ja taitetaan uudelleen eri suunnasta.

Väliin ripotellaan jauhoja, jos taikinaosat tuntuivat tarttuvan. Aluksi taikinaa kaulitaan tavallisella kaulimella. Kun taikinakiekkko suurenee, otetaan avuksi pitkä keppi. Taikinaa ajellaan ohuemmaksi kiertämällä sitä pitkän kepin ympärille ja välillä avaamalla rulla.

Toimenpide suoritetaan kymmeniä kertoja eri suunnista uudelleen ja uudelleen. Taas ripotellaan jauhoja, jos taikinakerrokset ottavat kiinni toisiinsa. Osaavissa käsissä taikinan käsittely näyttää helpolta ja taikina tuntuu venyvän mihin mittasuhteisiin tahansa. Tuloksena on läpikuultavan ohut ja iso (halkaisija n. 80 senttiä) taikinalevy. Se voidellaan juoksevalla rasvasekoituksella ja taitetaan 10 sentin leveydeltä viisi kertaa.

Taitos leikataan irti suikaleeksi ja se paloittellaan edelleen neliöiksi.

Taikinaneliöt säilytetään kelmun alla. Niitä kaulitaan vielä vähän. Pälle laitetaan runsas ruokalusikallinen täytettä, taitetaan kolmioksi, ilma painellaan pois ja reunat litistetään yhteen. Lopuksi piiraan reunat rypytetään samalla reunaa kääntäen kärjestä alkaen. Tarkoituksena on saada liitos, joka ei aukene paistettaessa.

Piiraat paistetaan kuumassa öljyssä molemmilta puolilta kullankeltaisiksi. Öljy valutetaan tarkkaan pois. Loppusilauksena sambosat hunnutetaan pölysokerilla.

Piiraat vaativat kärsivällisyyttä valmistajaltaan, kuten monet muutkin afgaaniruokat.

Ensi kuulemalta sokerikuorrutteenen lihapiirakka tuntuu oudolta, mutta monet piiraita maistaneista ovat todenneet, että makuyhdistelmä toimii.

Kiitos Soraya, Shakila ja Rakia!

Täyte:

500 g naudan keittolihaa

600 g sipulia

suolaa

tilkka öljyä

2 tl chiliä

Kuori:

750 g vehnä jauhoja

(kakkujen leivontaan tarkoitettuja)

2,5 -3,5 dl kylmää vettä

riippaus suolaa

1 tl öljyä

1. Taikinaa kaulitaan aluksi kaulimella.

5. Taikinakaistele jaetaan neliöiksi.

2. Taikinaa rullataan kepin ympärille.

6. Täyte lisätään.

3. Taikina voidellaan juoksevilla rasvalla, seuraava taikinapallo odottaa vuoroaan.

7. Ilma tapullaan pois ja reunat painetaan kiinni.

4. Taikinaa taitellaan ja välillä voidellaan.

8. Reunat rypyttään.

9. Sambosat paistetaan kuumassa öljyssä.

10. Soraya, Rakia, Shakila ja valmiit piiraat.

Riukuaita

Paula Latvajärvi

Riukuaita, puuaita, puinen viisto-, piste- tai pistoaita eli aidasaita tai särentöaita on perinteinen suomalainen ja pohjoiseurooppalainen maaseudulla käytetty aita. Se tehdään vierekkään pystyyn asetetuista seiväspareista, niiden varaan viistoon asetetuista riu'uksista sekä seipäitä yhteen sitovista vitsaksista. Aitaan kuuluvat myös erilaiset portit ja veräjät. Aitaa voidaan tukea muuttaman seiväsparin välein niin sanotuilla varokkaila eli vinoilla, jotka ovat sitä vasten tulevia mutta aidanseipäitä lyhyempiä vinotukia. Aidan nimitykset vaihtelevat maakunnittain ja pitäjittäin, laajalti Etelä-Suomessa termillä riukuaita tarkoitetaan pyöreistä riu'uksista yksittäisiin tolppiin naulattua aitaa. Vitsaksilla sidottuun aitaan puut halkaistiin eli särjettiin paksummista puista, nykyisin halkaisu on jäänyt pois ja vitsaksilla sidottu aita tehdään lähes aina kokonaisista riu'uksista. (Wikipedia)

Nykyisäntä aloittaa riukuaidan teon internetistä: aidan teosta on kuvattu selkeä ja havainnollistava video, joka kannattaa katsoa niin monta kertaa, että

uskoo muistavansa yksityiskohdat!

Oikeasti aidan valmistelu oli meilläkin aloitettu jo aikaisin kevättalvella, kun riu'ut oli kaadettu, karstittu, aisattu (kuorittu osittain) ja jätetty kuivumaan.

Aidan teon aloittaminen oli toukokuussa mielessä, mutta juuri silloin tulikin kutsu Ikaalisten Kilvakkaan – aitatalkoisiin – nuorempi sukupolvi oli ajatellut ehtiä ensin! Heidän riukunsa olivat vielä metsässä kasvamassa kun aidantekopäivä päätettiin, mutta talkoiden alkaessa ne sentään olivat pihassa kasalla.

Siispä teoriasta käytäntöön. Aidan teossa tarvitaan pitkiä, mahdollisimman suorja riukuja, tässä tapauksessa isojen puiden varjossa hitaasti kasvaneita alikasvoskuusia, lyhyempiä riukuja pystypuiksi sekä närevitsaksia, joilla aitariu'ut si-

dotaan pystypuihin. Myös haapa sopii aitapuuksi. Lisäksi tarvitaan nuotio, joka kuivana ja tuulise-
na kevätpäivänä päätettiin sytyttää vanhaan rau-
taiseen pyykkipataan. Nuotiossa ”kylästetään”
polttamalla pystypuiden kirveellä teroitettut ala-
päät, jotta ne eivät niin nopeasti lahoa. Taitolaji –
jos ”kylästäjä” unohtuu leikkimään lapsenlapsen
kanssa, saattaa hiiltyminen mennä hieman liian
pitkälle ja seiväs palaa poikki... Onneksi uusia
puita oli riittävästi!

Aita kootaan pystyttämällä kaksi pystypuuta aina
vierekkäin rautakangen avulla reilun metrin välein,
kiinnittämällä ne toisiinsa vitsaksilla ja asettelemal-
la kuoritut riu’ut poikittain pystypuiden väliin vit-
saksien päälle.

Kilvakkalassa riu’ut asetettiin vaakasuoraan ai-
daksi. Vitsaketit tehtiin tuoreista liki puolitoistamet-
risistä pikkukuusista halkaisemalla ne ensin latvasta
alkaen, viimeisestä oksakiehkurasta käsin vääntä-
mällä. Vitsas kierrettiin sitten, taas latvakiehkuras-
ta aloittaen, pystypuiden väliin kahdeksikoksi, niin
monta kerrosta kuin vitsaksessa riitti mittaa, kak-
si-kolme vähintään. Riuku asetettiin vitsassidoksen
päälle. Viisi kerrosta riukuja näytti sopivalta kor-
keudelta. Kalteva maasto asetti työlle omat vaati-
muksensa kuten myös se, että vitsaksiksi tarkoitettut

näreet olivat ehtineet kuivahtaa ja mielellään kat-
kesivat juuri kun kahdeksikko oli melkein valmis.
Tämä ratkaistiin viemällä ne likoamaan läheiseen
lampeen. Vesi notkisti niitä mukavasti ja työ saattoi
jatkaa. Sinne tänne tarvittiin myös vinotukia estä-
mään aidan kallistumista vuosien mittaan.

Aidan tarkoitus ei ollut johdattaa lehmiä laitui-
melle vaan estää lapsia ja muita kulkijoita putoa-
masta vahingossa maakellarin kulkukäytävälle, jon-
ka seinämät olivat melko jyrkät. Näin Ikaalisissa.

Kihniön Mäkikylässä taas aita tarvittiin estämään
ketään juoksemasta vahingossa pihasaunan vierei-
seen lampeen, jonka rantapenger on jyrkkä.

Mäkikylän aidan teko siirtyi kevästä keskike-
sään ja vitsaketit olivat jo luonnostaan kuivahkoja.
Tämä tiedettiin etukäteen ja ne pantiin lampeen li-
koamaan jo muutama päivä ennen aidan rakentamis-
ta. Aita numero kaksi tehtiin perinteisempään mal-
liin – riu’ut asetettiin vinoon – mutta muuten samoja
periaatteita noudattaen kuin edellinenkin. Laiturin
kohdalle jätettiin kulkuaukko ja portin paikka, johon
saa lähelle jätetyistä muutamasta riu’usta nopeasti
kulkua rajoittavan esteen.

Kumpikin aita sopii maisemaan kuin olisi aina
siinä ollut. Loppukesällä Kilvakkalan aita oli jo so-
masti harmaantunutkin.

Kilvakkalan aita valmis!

Mäkikylän aita

Puu taipuu kelloiksi ja Jawaksi

Laura Jokisalo

Raimo Nänimäinen on tunnettu puusepän taidoistaan.

Kihniöläisellä Raimo Nänimäisellä ei ole puusta puutetta. Materiaaleja koko elämän kestänyttä käsityöharrastusta varten on tarttunut matkan varrelta sen verran, ettei aika kulu niiden hankkimiseen.

Tunnit vierivät leppoisasti eteenpäin aina seuraavaa projektia toteuttaen. Puutöiden parissa ei kelloa vilkuilla.

Yhdeksää kymppiä käyvän Nänimäisen harrastus virisi pikkupoikana pajupillien veistelyllä. Kunnon kipinän sytyttivät enon sanat.

- Eno totesi, että tee puusta käsitöitä. Hän itse valmisti esimerkiksi koppia ja astioita.

Vähitellen Nänimäinenkin alkoi tehdä tarve- ja käyttöesineitä. Ensimmäinen ämpäri syntyi vuonna 1952, jolloin viimeinen sotakorvausjuna ylitti Vainikkalan raja-aseman, Armi Kuusela kruunattiin Miss Universumiksi ja Paavo Nurmi juoksi olympiasoihdun Helsingin olympiastadionille.

Esineiden iän pystyy tarkistamaan helposti. Nänimäinen merkkää aina kättensä jälkiin nimensä

ja vuosiluvun.

- Ne pitää ehdottomasti tehdä virallisesti puukolla. Kynän jälki ei ole pysyvä.

Taitojaan Nänimäinen on hionut lähinnä tekemällä ja kokeilemalla. Hän käy kuitenkin kansalaisopiston puutyökurssilla, koska siellä pääsee käyttämään opetuskoneita.

Moni on saanut häneltä lahjaksi puutöitä. Silti omaan tupaankin on riittänyt itse tehtyjä esineitä pöydistä puhelimeen ja kaapeista kattokruunuun. Hattuhyllyllä lepää taas puinen silinteri.

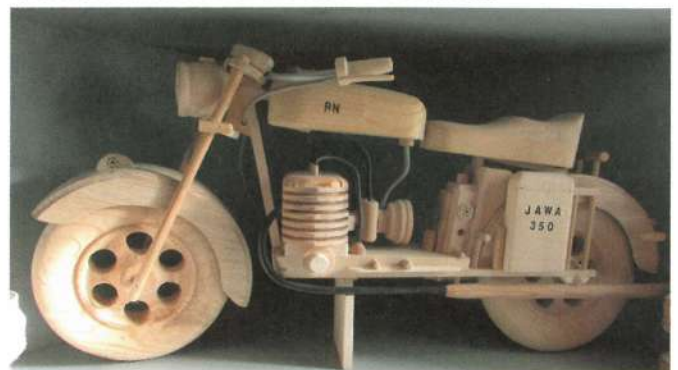
- Näin vastaavanlaisen lakin Seinäjoen käsityömessuilla. Kysyin sen tekijältä luvan silinterin tekoon.

Muutama vuosi sitten Nänimäinen innostui valmistamaan pienen puisen Jawa-mopon, jonka esikuvana toimi oma vanha kulkupeli.

Vaikkei Raimo Nänimäinen olekaan kellottanut puutöihin käyttämäänsä aikaa, niin kellot ovat yksi hänen tavaramerkeistään. Käsistä on lähtenyt niin kaappi- kuin taskukelloja.

Yksi monista kodin seinällä riippuvista kelloista on entisen Suomen alueen muotoinen. Jatkosodassa luovutetut alueet muistuttavat puuvirtuoosin omasta kotiseudusta, joka jäi rajan taakse Karjalaan.

Jawa herättää ansaittua ihastusta.

Laulamisen riemua

Anneli Hirvi

Parkanon seurakunnan kirkkokuorosta vuodelta 1932.

Miehet vas. Vilho Heinonen, Jari Kantola, Väinö Laine, Tauno Heinonen.

Naiset vas. Anni Katajisto, tunt. Toini Alanen, mies tunt. Toini Alasen vieressä Laura Alanen

seur. rivi: Helmi Kahri, Inkeri Alanen

seur. rivi: Anni Hannula, Alli Sipilä, Helvi Haukkala, hänen edessään Toini Koivuranta

seur. rivi: Elli Viitanen, Anni Koivuranta, Helvi Kantola, hänen edessään Rauni Ryttilä, tunt.

seur. rivi: Linnea Liesjärvi, Sylvi Rantamaa, Kaino Koskinen, Helmi Pentti
alinnä Elvi Kuivanen ja kanttori Matti Roiha

Kuvan tunnisti Ulla toivanen 27.10.2015

Vuonna 1932 Parkanon kirkkokuoro oli toiminut aktiivisesti kolmen vuoden ajan. Siltä ajalta on peräisin valokuva kuorolaisista johtajansa kanttori Matti Roihan kera.

Matti Roihan aikana kuoroharrastuksen aloitti myös Risto Viitamäki vuonna 1951. Vielä kevätkaudella 2012 Risto oli kuoromme kantavia tenoreita, joten hän oli kuorolainen lähes 90-vuotiaaksi asti. Hänellä onkin paljon mukavia muistoja kuoron johtajista, Roihasta Evansiin, sekä lukuisista kuorolaisista, joista monet ovat olleet uskollisesti mukana vuosikymmenestä toiseen.

Kuoroharjoituksia pidettiin kerran viikossa, mutta kesällä oli tietysti lomaa. Roihan aikaan kuoroharjoituksia oli keskustan lisäksi myös kylillä, esim. Jaakkolassa, Linnankylässä ja Vuorijärvellä. Kirkossa ja konserteissa oli esiintymässä komea joukko, sillä laulajia oli tavallisesti yhteensä yli 60, kertoo Risto.

Risto Viitamäki kertoo halunneensa olla aina mukana harjoituksissa, että hän oppisi hyvin sekä stemmat että sanat. Vieläkin hän osaa ulkoa monia lauluja, joita on kuulemma mukava hyräillä esimerkiksi yöllä, jos ei uni tule. Kuoron lauluista ovat eniten jääneet mieleen pyhäinpäivän laulut sekä Maasaloon adventti- ja jouluvesperit. Kirkkokuoro järjesti vuosittain myös Kristuksen kuolinhetken hartauden, ja siellä esitetyistä lauluista Ristolla tulee heti mieleen yksi, ”Golgatalla, Golgatalla, kaikk’ on täytetty”. Kuoro lauloi myös useasti vuoden mittaan jumalanpalveluksissa, ja yleensä kevätkauden päätteeksi oli kirkkokonsertti.

Parkanon rovastikunnan kuorot pitivät yhteiskonsertin ainakin kerran vuodessa vielä 2000-luvun alkuun asti. Näin tulivat tutuiksi Honkajoen, Karvian, Kihniön ja Virtain kirkot, kuoronjohtajat ja kuorolaiset. Oli ilo laulaa yhdessä. Tenoreitakin oli komea joukko.

Esimerkillisenä kuorolaisena Risto osallistui kymmeniä kertoja kuorokursseille, joita pidettiin pari kertaa vuodessa Etelä-Pohjanmaan kirkkomusiikkipiirin alueella, myös Parkanossa, viimeksi 1990-luvun alkupuolella Marja-Liisa Latva-Kokon ollessa kanttorina. Kuorokursseilla opetettiin äänenkäyttöä ja harjoiteltiin vaativia kuoroteoksia isoja kirkkomusiikkijuhlia varten.

Viiden vuoden välein oli juhlahetki, kun kuoro-

laiset saivat olla mukana valtakunnallisilla kirkkomusiikkijuhlilla eri puolella Suomea. Kun kuorolaiset marssivat juhlapaikalle kulkueena, Risto oli Parkanon kirkkokuoron kyltinkantajana. Ristolle on jäänyt mieleen Turun juhlat vuodelta 2001, jolloin oli kuuma, aurinkoinen päivä, ja kuorojen järjestäytyminen Turun tuomiokirkon edustalla kesti ylettömän kauan. Erityisen mieleenpainuvaa Ristolle on ollut kuitenkin vuoden 1956 kirkkomusiikkijuhlat Mikkelissä, jossa juhlapaikkana oli luonnonkanjoni, jossa yli 10 000 laulajan esitykset kaikuivat hienosti. Ilta oli tyyni, ja maisema todella kaunis järven siintäessä taustalla.

Myös Joensuun laululavalla vuonna 1986 oli upeaa yhtyä laulamaan ”Herraa hyvää kiittäkää” tuhansien laulajien ja monituhantisen yleisön kanssa sekä laulaa omassa kuorossa ja kuorokursseilla hyvin harjoiteltuja, vaativia lauluja yhdessä muiden kuorojen kanssa. Kirkkomusiikkijuhlille kokoontui kuorolaisia niin paljon, että yleensä perjantaista sunnuntaihin kestävien juhlien aikana yöpymispaikkana olivat koululuokat. Patjat olivat kovin ohuita, ja paikkoja saattoi aamulla kolottaa. Tunnelma oli kuitenkin hyvä. Erikoista oli vuonna 2001 Turussa, kun kuorolaiset saivat yöpyä ruhtinaallisesti hotellihuoneissa. Kuoro oli säästänyt rahaa etukäteen ja tehnyt huonevarauksen jo hyvissä ajoin.

Riston Laina-puoliso oli mielellään mukana Parkanon kirkossa jumalanpalveluksissa ja konserteissa kuulijan paikalla. Silloin tällöin kuorolaiset puolisoineen pääsivät myös retkelle esim. konsertteihin Tampereelle. Merkittävä kokemus Risto ja Laina Viitamäelle oli konserttimatka Saksaan Tiefenortin seurakuntaan vuonna 1995. Saksalaisryhmä, 57 henkeä, tuli seuraavana vuonna vastavierailulle Parkanoon, ja niin Viitamäenkin perheessä saatiin eräänä päivänä juoda päiväkahvia joidenkin saksalaisten vieraiden kanssa.

Kuoroharrastus on antanut Ristolle paljon vuosikymmenten mittaan. Moni kuorokaveri on jo siirtynyt ajasta ikuisuuteen. Risto kertoo olevansa kiitollinen Jumalalle johdatuksesta, jota hän on saanut kokea elämänsä aikana.

Laina ja Risto Viitamäki (26.10.2015).
Kuvat: Erkki Hirvi

Uellikelloista

Sisko Lahdentausta

Ennen moderniin tekniikkaan perustuvia viestintävälineitä oli pitkien välimatkojen takaa tapahtuvassa tiedonkulussa turvaututtava usein kuultaviin äänisignaaleihin, kuten torviin, rumpuihin ja kelloihin.

Erilaisia kelloja on käytetty satoja, jopa tuhansia vuosia, mutta vasta 1500-luvulta lähtien alettiin valmistaa suuria kauas kuuluvia kirkonkelloja, jotka sijoitettiin kellotapuleihin ja -torneihin.

Erilaisia soittotapoja käyttäen ilmoitettiin, mikä palvelus kirkossa oli kulloinkin kyseessä. Näistä soitoista saattoi seurata myös ajankulkua, kun aikaa näyttäviä kelloja ei ollut tai ainakin hyvin harvalla. Myös meillä pohjolassa suurten kiinteästi ripustettavien kellojen käyttöönotto liittyi kristinuskon omaksumiseen.

Suomenkin uusiin seurakuntiin pyrittiin hankimaan kello tai kaksi ensi tilassa. Kihniössä kirkon ensimmäiseksi kelloksi ostettiin Juho Peltomäeltä talon ruokakello. Kirkonkellojen soitto on onneksemme säilynyt eri muodoissa meidän päiviimme asti.

Erilaisia pienehköjä kelloja on käytetty mitä moninaisimpiin tarkoituksiin. Hevoset olivat ainoita kulkuvälineiden vetäjiä ja niiden aisakellot olivat kuuluvia. Posti ilmoitti tulostaan kellolla ja pieniä kelloja ripustettiin karjan, siis lehmien ja lampaiden kaulaan. Näin voitiin löytää nopeasti metsälaitumilta vapaasti kulkevat laumat.

Erilaisia merkkisignaaleja käytettiin laitoksissa, kuten kouluissa, rautateillä ja tehtaissa.

Myös maataloilla alettiin enemmän käyttää kelloja, kun Ruotsin vallan alaisena perustettiin kuninkaankartanoita, aatelisten suurtiloja ja ratsutiloja. Varhaisin tieto on Kokemäen kartanosta, jonka ruokakello oli jo vuonna 1548 aitan yhteydessä. Kuninkaan taholta annettiin kymmeniä ohjeita ja määräyksiä milloin ja miten kelloja piti tai sai soittaa. Oli aamu- ja iltasoitot, porttien ja ovien avaamis- ja sulkemisajat ym.

Vähitellen kellot levisivät myös tavallisiin, kuitenkin suurehkoihin talonpoikaistaloihin. Pohjanmaalla ja Pohjois-Satakunnassa, missä talonpoikaisyhteisö oli rakenteeltaan homogeeninen ja pellot ja sekä niityt olivat monesti etäällä, ruoka- eli vel-

Puumilan vellikello nostettiin takaisin paikalleen elokuussa. Vellikello otettiin alas vuonna 2012, kun rakennuksen katto jouduttiin uusimaan.
 Kuva: Laura Jokisalo

likello sijoitettiin asuinrakennuksen katolle koristeelliseen tapuliin. Näin myös meillä Kihniössä oli tapana. Usein ylimpänä oli vielä tuuliviiri. Emäntä saattoi ruoka-aikojen tultua pujahtaa vain porstuaan ja siellä olevasta nuorasta vetäen soittaa väkensä syömään. Varsinainen muotikausi Suomessa ruokakelloilla oli vasta 1800-luvun loppupuolelta 1900-luvun alkukymmenille.

Velli- eli ruokakello joko ostettiin tai teetettiin. Kelloja tuotiin Ruotsista, Venäjältä ja Amerikasta tai tilattiin pelttarilta, joka oli messinki-, kupari- ja/tai vas-kiseppä. Ammattimaisia valureita oli kymmeniä vielä 1900-luvun alussa, lähimmät Ilmajoella ja Nurmossa. Mainittakoon, että kihniöläisen Sisko Lehtisen etelä-pohjalainen isoisä Kustaa Lehtinen oli ammatiltaan kellonvalaja eli valuri. Kutsumanimenä kyläläisten suussa oli Peltru, selkeä väännös pelttarista.

Vellikello oli muodoltaan pienikokoinen kirkon-kello, vaskesta valettu. Vellikellon ääni kuului etääl-le, mikä teki talon elämän julkiseksi. Naapureilla oli tilaisuus seurata ruoka-aikojen täsmällisyyttä sekä myös työpäivän pituutta. Kello julisti talon mainetta ja antoi aiheen sen äänen rytmiä jäljitteleville pilk-kahokemille, joita on runsaasti tallennettu. Esimer-kiksi kuinka köyhän talon kello soi: vellille, piimäl-le, särielle(särki). Tavallinen laulelma oli vellille, vellille tai puurolle, puurolle.

Enää ei vellikelloja tarvita ja paljon niitä on hä-vinnyt, kun vanhoja hirsitaloja on purettu uusien tieltä. Onneksi on kuitenkin muutamia vanhoja talo-ja entisöity oman aikansa arkkitehtuuria kunnioitta-en ja muutettu vain sisätiloja nykyasumista vastaa-viksi. Vellikellot katolla ovat kuin kunniamerkkejä asumishistoriasta.

Meillä Kihniössä on vielä muutamia ikäihmisiä, jotka muistavat vellikellojen käyttöä nuoruudessaan. Eva Toimi, Jytilän talon tyttärenä muistelee, miten hartaasti heinäpellolla odotettiin ruokakellon soittoa.

Myös Jytilän vanhempaa polvea ollut tytär Aune muisteli vuonna 1970, miten hän jouduttuaan nuore-na vastaamaan talon ruokataloudesta unohti panna perunat kiehumaan ajoissa. Kun sitten Luomalahden vellikello jo soi, hän siirsi tuvan seinäkellon viisa-reita taaksepäin pannakseen syyn kellon niskaan. Mutta sai kuitenkin isännältä melkoisesti satikutia.

Hevoset olivat viisaita, kertoi samainen Aune. Kun Luomalahden kello soi, hevoset jatkoivat pellol-la kulkuaan, mutta kun Jytilän kello soi, hevoset py-sähtyivät, kun tiesivät heillekin lepoajan koittaneen.

Kihniössä on vielä ainakin 5-6 vellikelloa paikoil-laan muistuttamassa edellisten sukupolvien työstä.

Kellotapulin tiilet ja kivet

Teksti: Leena Perälä

Kuvat: Maarit Lehto

Yhdeksänkymmentä vuotta kirkon rakentamisen jälkeen alettiin rakentaa uutta kellotapulia. Koska heikkorakenteisen, kirkon yhteyteen rakennetun tapulin pelättiin kaatuvan, päätettiin rakentaa harmaasta kivistä uusi tapuli.

Senaatin esityksestä hyväksyttiin Jac. Ahrenbergin piirrustukset 1889.

Tapulin alaosan läpi tulee käytävä kirkkosaliin ja yläosa kelloista ylöspäin rakennetaan puusta. Kirkon rakennusaineet hankki rakennuskomitea. Kellotapulin rakentaminen tapahtui kirkkoherra G.A. Lönnmarkin aikana.

Tiilet

Suuren ja massiivisen kellotapulin rakentaminen 1880-luvun lopulla piti aloittaa rakennuskomitean määräyksestä Teiskosta tilatuilla tiilillä.

Työn alkuun ei tahdottu päästä, koska tiiliä saa-

tiin paikalle liian vähän. Rakennuskomiteaan määräyksestä tiilien valmistamiseen alettiin etsiä ”so-pivaa miestä”. Mustalahden isäntä ja metsänhoitaja Moring saivat tehtävän, mutta sopiva miestä ei vaan tuntunut löytyvän.

Silloin puuttui asioiden kulkuun topakka Kanan tilan emäntä Aleksandra Strömgren (Virranhaara) ja teetti itse kellotapulin rakentamiseen tarvittavan tiilimäärän. Vähemmästäkin miehinen rakennuskomitea hermostuu.

Kivet

Seuraavassa työvaiheessa tarvittiin paljon suuria kiviä. Ei siis ole lainkaan ihme, että rakentamiseen tarvittavan kivimäärän tilauksessa tulikin aikamoinen numerovirhe, olihan työtä päässyt vauhdittamaan naisihminen!

Kivimäärä oli erehdytty laskemaan kuutiokyy-närissä, kun tarvittava mittayksikkö oli kuutiojalka. Kiviä tuli valtavasti. Ne täyttivät koko kirkkopihan.

Kiviä louhittiin eri paikoista, eniten Käenmäeltä

nykyisen voimalaitoksen yläpuolelta. Kiviä tuotiin myös Yliskylästä Ylisen maista ja Hannuksenmäestä, Riuttaskorven maista Kaidoiltavesiltä ja Kilpikalliolta Parkanojärven länsirannan läheisyydestä.

Kivien ja hiekan kuljetus urakoitiin pienissä erissä luonnollisesti hevosvoimalla.

Kiviä riitti yli tarpeen 33 metriä korkeaan, jyhkeään kellotapuliin. Kirkon piha voitiin kehystää kauniiksi kiviaidalla.

Riittipä samoja kiviä vielä viljamakasiinin rakentamiseen kirkon viereen, pappilan ja Kanan tilan navettojen rakennusmateriaaleiksi, Pappilankosken siltaan ja muihin pienempiin siltoihin.

Ja kaikki tämä Kanan emännän rivakan asioihin puutumisen seurauksena. Todellista entisajan naisvoimaa!

”Myähemmäs vaihees ku hautausmaan ympäri tehtiin aita, nih Hannuksenmäjestä verätettiin hevosilla kivet talvitietä Korvenahteeseen ja siitä Kuttikalliolle kirkollisen veroäyrin mukaan ” Pirkko Karijoki, Parkanon Joulu 1984.

Parkanolaisen Janne Aaltosen ja kankaanpääläisen Kustaa Luusalon kivimiehet irroittivat kivet maastosta sen ajan menetelmin.

Kivien irroittaminen

Kallioon porataan reikä, jonne laitetaan räjähdysainetta. Tulilangan toiseen päähän kiinnitetään sytytysnalli ja se laitetaan räjähdysaineen joukkoon.

Sytytetään tulilanka, huudetaan AMPU TULEE, PALAA JO, ja juostaan lujaa karkuun. Luonnonmenetelmällä kalliossa rivissä olevat poranreiät täytetään talveksi vedellä. Lumi jäätyessään laajenee ja halkaisee kiven. Nämä hommat aloitetaan aina syksyllä.

Tästä hyvin näkyvä malli museon (viljamakasiinin) seinässä oven luona.

Nuijimistekniikka

Kallioon porattiin riviin 10–15 cm syvyisiä reikiä, joihin laitettiin puiset kiilat. Kiiloja alettiin voimakasti nuijia kierros kierrokselta niin kauan, että kallioista alkoi kuulua pientä särinää, joka ilmaisi, että lohkeamista alkaa tapahtua.

Rakennuskalkki

Rakentamiseen tarvittava kalkkimäärä 500 tynnyriä tilattiin Korppoosta ja tuotiin laivalla Poriin. Sieltä talolliset hakivat tynnyrit hevosilla Parkanoon.

Kukapa nykyaikana lähtisi hevosrattaila raken-

nustarpeitaan vähän kauempaa hakemaan! Kunnioitettavaa oli miesten päiväkausia kestävä raskas työ, hevosia unohtamatta!

Vasta kun kaikki rakennustarvikkeet, varman päälle tiiletkin, olivat paikalla, voitiin rakentaminen aloittaa.

Juhlallisena ja jykevänä yli 200 vuotta vanha kellotapulimme seisoo vieläkin kotikaupunkimme puhuttelevana ja kunnioitettavana rakennuksena.

Lähteet: Martta Sevio: Parkanon seurakunnan vaiheita v 1951.

Perinnetietäjä Risto Viitamäen (93-v.) haastattelut

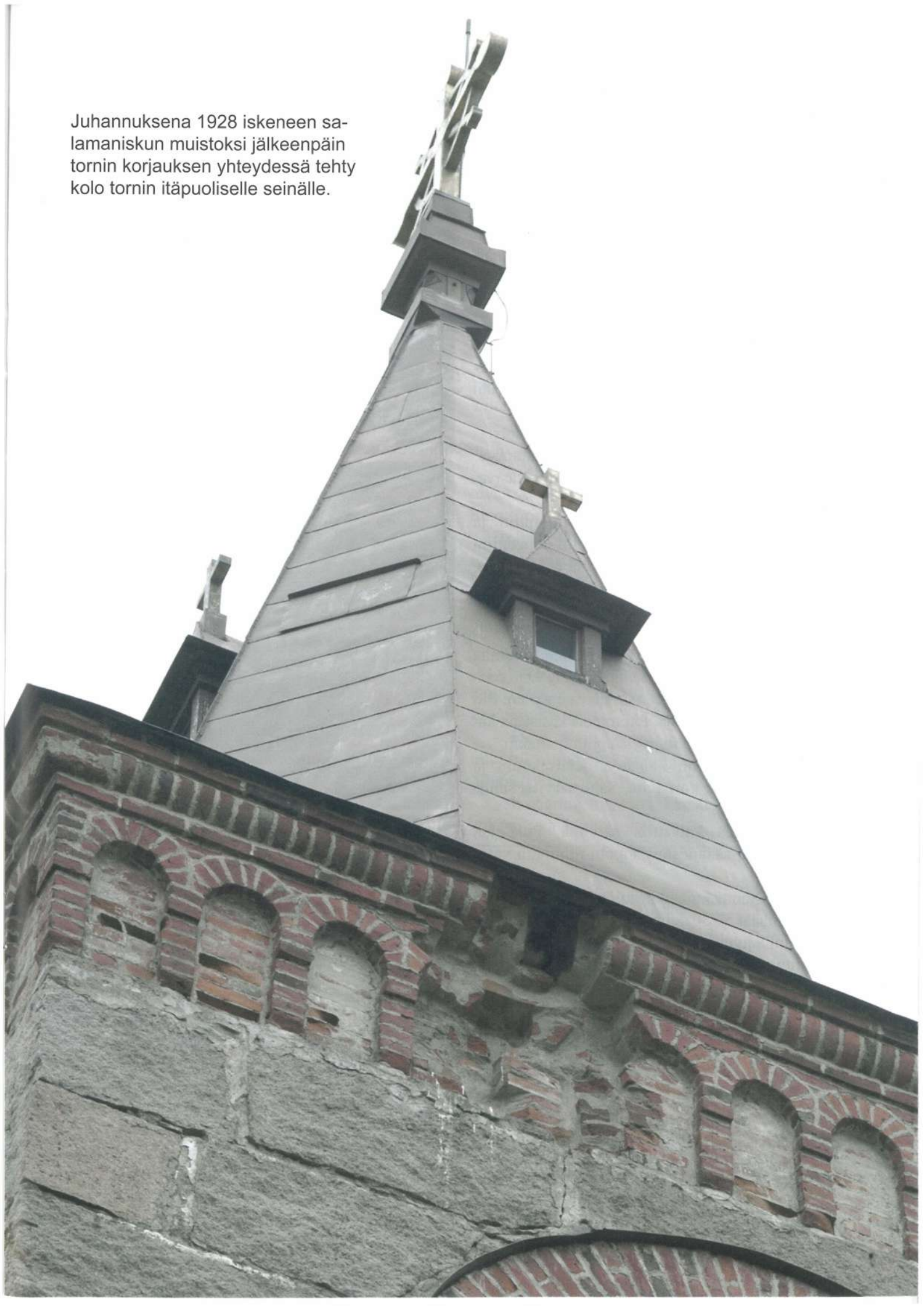
Korkeuseroja merenpinnasta

Parkanojärvi 90 m
Turpeuslampi 92 ”
Parkanontie
Ylä-Satakunnan kohdalla 121 ”
Museo-kellotapuli 131 ”

Kirkkojärvi 114 ”
Kellotapulini risti ja Aurejärven pinta ovat samalla korkeudella maanpinnasta

Juhannuksena 1928 iskeneen salamaiskun muistoksi jälkeinpäin tornin korjauksen yhteydessä tehty kolo tornin itäpuoliselle seinälle.

Koko Jokikylä juhli kruunuhäissä

Laura Jokisalo

Pohjois-Kihniön maamiesseuran johtokunnan kokous 18.5.1947: Kohta 2. Kruunuhäiden sahtimaltaiden teko katsottiin kiireelliseksi.

Kun toisen maailmansodan päättymisestä oli kulunut muutama vuosi, Pohjois-Kihniön maamiesseura totesi ihmisten kaipaavan iloa arjen keskelle. Johtokunta päättikin järjestää pohjalaisiin kruunuhäihin pohjautuvan näytelmätaphtuman Jokikylän kansakoululla.

Nimensä varsinaiset kruunuhäät saivat morsiamien kantamista, useita kiloja painavista kruunuista. Tanssi sekä runsas ruoka- ja juomatarjoilu takasivat sen, että häihin osallistui väkeä satapäin.

Riehakas juhlinta johti usein käräjöintiin ja jopa hautajaisiin. Kruunuhäiden vietto lopetettiin 1900-luvun alussa, sillä kirkko ei niitä enää soiton, tanssin ja muun hurjastelun vuoksi hyväksynyt.

Sen jälkeen kruunuhäitä on pidetty näytösluontoisesti ja perinteen säilyttämiseksi.

Taphtuman valmistelu vaati maamiesseuralta paljon työtä. Piti pyytää metsänomistajilta materiaaleja rakennuksia, esimerkiksi tanssilavaa, varten. Piti hankkia 10–15 kiloa nauvoja. Piti nimetä käsistään kätevä rakentajaporukka. Piti pyytää polttopuitakin.

Ruokalaan tarvittiin kalustoa. Kansakoulu ja piha-alue tarvitsivat koristeita. Sahti tarvitsi sahtitynnyreitä.

Ennen kaikkea kaivattiin särvintä. Pula-ajan elintarvikkeiden säännöstely loppui nimittäin vasta vuonna 1954.

Talkootyö tuotti kuitenkin tulosta. 22. kesäkuuta 1947 kruunuhäät alkoivat hevosculkueella. Jokikylän kansakoululla juhlittiin niin kauan kuin jaksettiin.

Taphtuman menestyksestä kertoo se, että jo seuraavana kesänä Pohjois-Kihniön maamiesseura järjesti uudet kruunuhäät yhdessä Niinisalon maamiesseuran kanssa. Myös Suo Oy:n urheilijat ja Kihniön sotainvalidit pitivät vastaavan juhlat 1.8.1948.

Jutun tiedot perustuvat pääosin Pohjois-Kihniön maamiesseuran pöytäkirjoihin. Kirjoittaja haluaa kiittää seuran nykyistä puheenjohtajaa Kauko Huhtaa, joka lainasi pöytäkirjoja luettavaksi.

Valkoharmaan paluu talvisodasta

Maarit Lehto

Parkanolainen Helvi Mäkitalo eli lapsuutensa Ylistarossa. Hänen lapsuudenkodistaan, kuten niin monesta muustakin talosta, piti toimittaa sota-aikana hevonen rintamalle.

Helvi muistaa hyvin, kuinka heiltä valittiin neljän hevosen joukosta lähtijäksi Valkoharmaa. Hevonen oli varsana harmaa, mutta väri muuttui vuosien mitaan valkoiseksi.

Valkoharmaan 1-vuotias varsa jäi kotitaloon, kun emä lähetettiin talvisotaan loppusyksyllä 1939. Moni hevonen jäi sotamatkalleen. Valkoharmaa kuitenkin selvisi. Tamma oli haettavissa asemalta toukokuussa, mutta omistaja ei saanut asiasta ilmoitusta. Niinpä Valkoharmaalla ei ollut noutajaa asemalla, mutta tuttu kylän mies oli tunnistanut hevosen hakiessaan omaansa. Polkupyörällä ollut isäntä otti molemmat hevoset mukaansa.

Kahdeksan kilometriä ennen perille pääsyä Valkoharmaa oli tunnistanut kotimaisemat, eikä sitä mikään pidätelty, kun se laukkasi loppumatkan kotitalolle.

Talossa oltiin jo menossa nukkumaan, kun he kuulivat kavioiden kopseen pihaan johtavasta mäestä.

– Sanoin ei voi kuvailla sitä riemua, mikä Valkoharmaalla oli, kun se juoksi kotipihaan! Helvi Mäkitalo sanoo.

Talon väki nousi katsomaan, kuinka valkoinen hevonen laukkasi tallin ovelle, nousi takajaloilleen

ja hirnui. Kaikki riensivät vastaanottamaan talvisodasta palannutta eläintä.

– Valkoharmaa painoi päänsä isäni rintaa vasten ja piti pientä höristelyä. Ihan kuin se olisi puhunut isälle. Se oli ikimuistoinen hetki.

Hevonen oli laiha ja kurjassa kunnossa. Valkoiseen karvaan oli poltettu numerosarja 1436.

Valkoharmaa priskaantui, sillä vesi, heinä ja kaura maittoivat hyvin.

Valkoharmaa ei koskaan enää joutunut raskaaseen työhön. Se nautti elämästään laitumella.

– Valkoharmaa oli upea hevonen. Me lapset harjasimme sitä aina ja veimme sille heiniä. Minä oli siihen aikaan 10-vuotias, Helvi Mäkitalo sanoo.

Sota oli tehnyt Valkoharmaasta varsin säikyn. Tallin ovi pidettiin avoinna, jotta se pääsi ääniä säikähtäessään juoksemaan turvaan. Hevonen säikkyi aivan erityisesti lentokoneen ääniä, mutta myös moottoripyöriä ja kuorma-autoja.

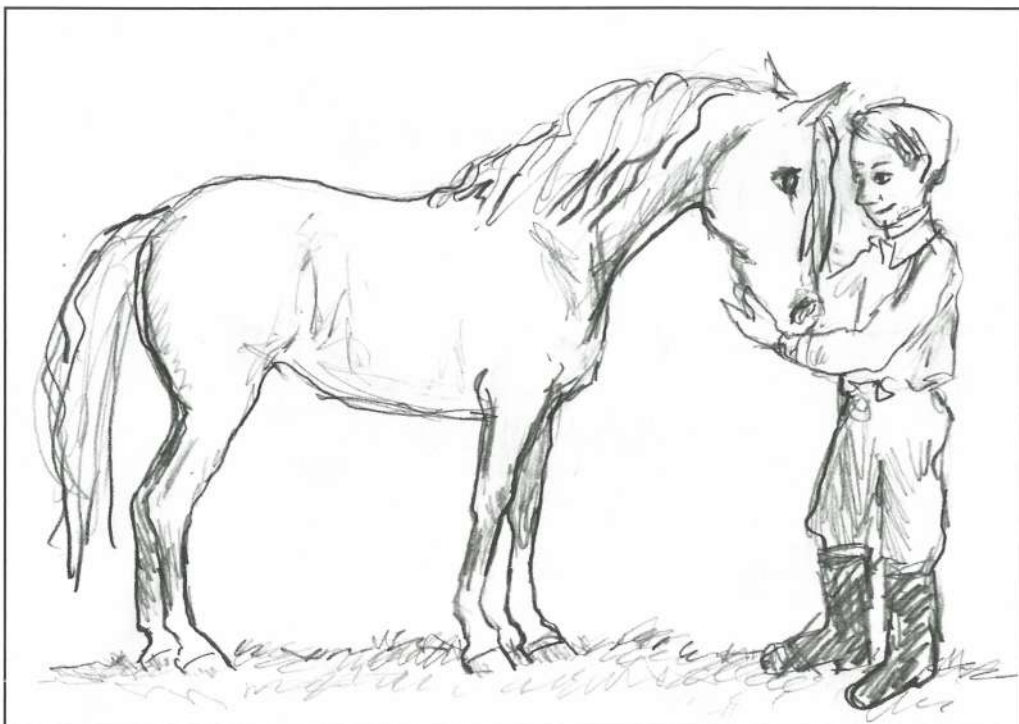
Helvi Mäkitalon lapsuudenkodista lähetettiin hevonen myös jatkosotaan. Valkoharmaa jäi talliin, kun sen varsa Negus lähti rintamalle syksyllä 1943.

Maaliskuussa 1944 Helvin isä sai kirjeen, jossa kerrottiin hevosen viimeisistä vaiheista.

Hevosen hoitaja kuvaili, kuinka Negus oli upea ja voimakas eläin. Hevosen sydän oli kuitenkin pettänyt, kun se oli vetänyt pitkän matkan raskasta rekeä umpihangessa.

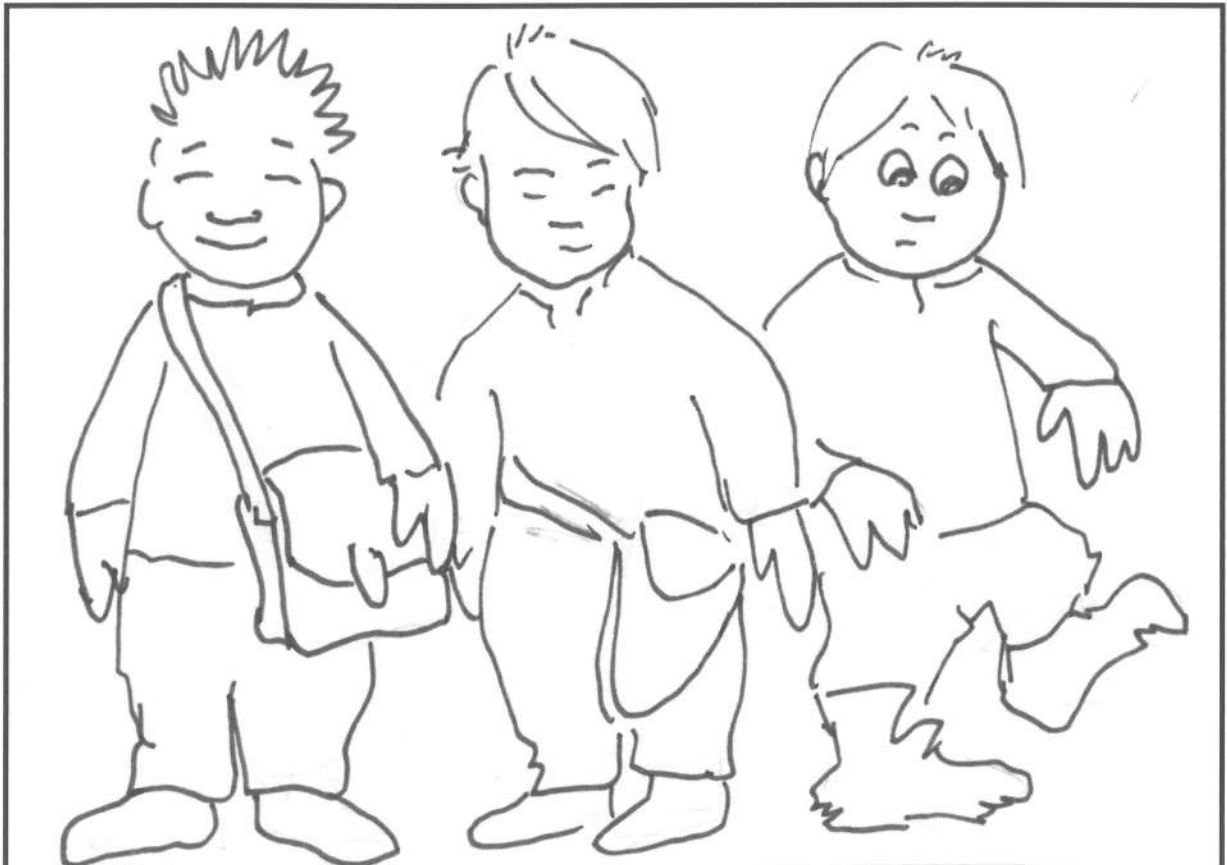
– Negus oli ollut hikinen, ja sen sieraimissakin oli ollut hikikarpaloita. Se oli kuollut 15 minuuttia talliin pääsyn jälkeen, Helvi Mäkitalo sanoo.

Valkoharmaan sotaretki kesti 7 kuukautta ja Neguksen sota 5 kuukautta.

Syökö porsas, vai annetaanko miniälle?

Karvian krupulaukut, Parkanon pitkäplakkarit, Kihniön hillopieksut.

Joulun ABC

Elise Aaltonen

Ensilumi on löytänyt tiensä maan pinnalle, pakkaneen on huurruttanut ikkunat, ja opettajat irrottavat jo viidennen lapsen kieltä pihan keinujen metallitangosta.

Mummot ovat aloittaneet villasukkien kutomisen kahdelletoista lapsenlapselleen, varastoineet kymmenen pakettia vihreitä kuulia jouluvierailijoita varten ja leiponeet jouluherkkuja, joista riittäisi kokonaiselle armeijalle.

Lapsiperheissä ihmetellään piparitaikinakulhon mysteeristä tyhjenemistä, listataan joululahjatoiveisiin kaikki ihka aidosta dinosauruksesta kykyyn lentää ja varmistetaan jo etukäteen, että jouluaamuna istutaan television ääressä puhelin hollilla katsellen Joulupukin Kuumaa linjaa.

Vanhemmat keksivät mitä vilsimpiä tarinoita pi-

tääkseen yllä tarinaa joulupukista, kiitävät päiväunien aikaan paketoimaan lahjoja ja muistavat myös perheen lemmikkiä Ressua upouudella ruokakipolla sekä porsaankorvilla.

Kaupoissa joulusesonki alkaa lähes heti kesälomien päätyttyä, ja joululaulut raikaavat jo lokakuussa auton radiossa, pesuaineosastolla sekä vaimeana naapurin asunnosta.

Jouluvalot ripustetaan, kun huomataan aurin gon laskevan kahdeksalta illalla, ja supermarketien korttihyllyillä punnitaan perinteisen postitse lähetetyn joulutervehdyksen sekä tekstiviestin välillä.

Viimeisen joulukalenteriluukun avaamisen jälkeen aletaan kypälöidä kuusen alle ilmestyneitä paketteja ja mietitään ruokalautasen täyttämistä kinkulla sekä rosollilla vähintään neljättä kertaa päivän aikana.

Tapaninpäivänä kaiken tohinan jälkeen aletaan korjailla pois vietettyä joulua, löydetään suklaakonvehtikääreitä mitä yllättävimmistä paikoista ja aletaan samalla jo pikkuhiljaa suunnitella seuraavan vuoden juhla valmisteluja.

Naapurukset valtatie 3:lla vuonna 1954

Kuvassa ovat Alexandra Välkkilä (vas.) ja Serafia Jylhä, joka saatteli naapuriaan kotimat kalle.

Kuva on otettu valtatie 3:lla pohjoisen suun nasta Venesjärven liittymän paikkeilla Kuivas järvellä vuonna 1954. Taustalla näkyy Jylhän talo.

Kuva: Kauko Jylhä

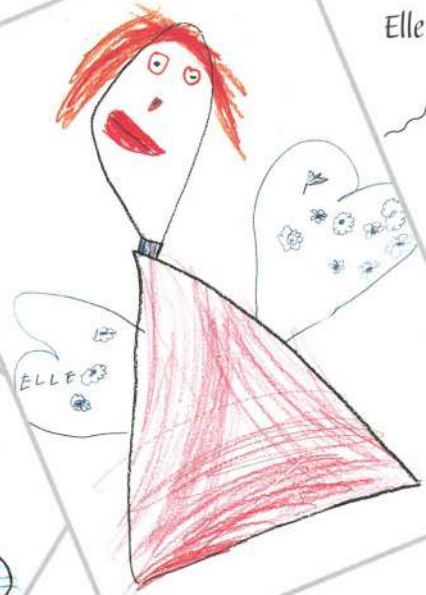
Musapyhisläisten piirroksia

Parkanolaiset musapyhisläiset piirsivät joulutervehdykset kotiseutulehden lukijoille. Taiteilijat ovat iältään 2-vuotiaista 5.-luokkalaisiin.

Veera

Elle

Oona

Kaisla

Elli

Maiju

Martti

Ella

Ella

Viivi

Hilla

Hilla

Aana

Jasmiina

Jouluaatto ja muuan mies

Hannu Tiainen

Aatto oli vietetty kuin usein ennenkin - äiti, kolme aikuista poikaa, sisko perheineen ja perinteinen maalaisjoulu. Aamu valkeni kirkkaina pakkasessa, mittari näytti jo yli kolmeakymmentä astetta. Puut kauniissa lumivaipassa ja muutenkin lunta tulvillaan kuten joululaulussa lauletaan. Pakkasta uhmaten, huopatossut jalassa ja lämpimästi puettuina riensivät miehet kuusen hakuun. Kulmakarvat huuruksina, kuin aaton odotetuin vieras joulupukki ikään, saapuivat he kaunis kuusi mukanaan ja veivät kuusen sulamaan esilämmitettyyn saunaan.

Sisällä tuoksui karjalanpiiraat ja muut herkut joita äiti jo varhain aamusta oli alkanut valmistaa. Aamupäivän askareet keskeytettiin – hiljennettiin katsomaan televisiota, kuinka Suomen Turku julistaa joulurauhan alkaneeksi. Puhuttiin kuinka rauhan soisi jatkuvan ihmisillä ainiaan. Niin se aatto vierähti ”tuttuja latujaan”. Oli koristeltu kuusi, käyty vuorollaan makoisissa joulusaunan löylyissä, syöty monipuolinen, maittävä perinteinen jouluateria. Ja kyllä, oli kuulunut eteisestä kolinaa ja oveen koputettu ja kukas muukaan kuin joulupukki oli löytänyt tiensä myös tähän matalaan majaan.

Aattoillan rauhallisuuden rikkoi yhtäkkiä eteisestä kuulunut kolina. Oliko joulupukilla jäänyt lahjoja säkin pohjalle ja palasi niitä tuomaan, tuumailtiin? Kohteliaan, vaimean koputuksen jälkeen, oven avasi

tuttu kylän mies. Heikot eväät elämäntaipaleelle saanut, kylän raitilla usein vahvassa ”maistissa” nähty, huomiota erilaisilla tempauksillaan herättänyt, monien mielestä pelottavakin, mutta pohjimmiltaan kiltti ja avulias mies seisoi ovelta.

Toivotti hyvät joulut ja pyysi anteeksi häiriötä, tämä köyhistä köyhin mies ja ilmiselvästi kovasti paleleva. Ihmekö kun pakkasen vain jatkoi kiristymistään ja aattoyöstä oli tulossa hyytävän kylmä. Pyysi saada hetken lämmitellä ja vaatimattomana kysyi lämmintä vettä juotavaksi. Tarjottiin joulun antimia joita hän halulla ja nälissään söi. Hieman kuolakin valui suusta ja välillä nuokkui kun lämpö ja ruuasta raukea olo saavutti humaltuneen kehon. Hätkähti hereille pienestä unesta, polvistui yhtäkkiä siskon eteen ja laulaa lurautti hänelle serenadin – sellainen hän oli, monien mielestä pelottava mies.

Viimein mies teki lähtöä. Perhe hätäntyö, koska pakkasen kiristyi ja hänellä oli monta kilometriä matkaa kotiin. Paleltuu vielä raukka lumihankeen, ajattelivat. Niinpä veljekset ottivat miehen kainaloihinsa, taluttivat autoon ja veivät kotiin. Peittelivät sänkyyn ja katsoivat, että lämmintä piisasi aamuun asti. Poikien ollessa ovelta, mies pomppasi pystyyn, kaivoi sängyn alta itse tekemän hienon luudan ja ojensi sen kiitokseksi. Toivotti vielä hyviä joulun jatkoja.

Kotona, pakkasen paukkuessa nurkissa, ajattelivat he, kuinka se joulun tärkein sanoma, rauha, hyvä ja lämmin mieli ihmisten kesken toteutui tuon ”muuan miehen” vierailun myötä, ojentaen auttavan kätensä sille joka apua ja ihmisten läheisyyttä tarvitsee.

Joulun sanoma

Olemme suvaitsevaisia
jouluna
toivomme
julistamme rauhaa
jouluna
rakastamme toisiamme
jouluna
ihmisyys
inhimillisyyden
on sydämissä
jouluna
kaikilla on lämmin ja
hyvä tahto jouluna

Yksinoikeus hyvään
on vain
joululla
miksi
entä jos lukitsemme
joulun sanoman
ikuisesti sieluihimme
tänä jouluna
se se vasta ois
joulu muistojen
ja meillä ois se
joulu ainainen

Seppo Sillanpää

Mustasukkaisuus sai naisen murhaamaan kilpailijattarensa

Kesällä 2016 löysin internetistä ikivanhan rikosuutisen julkasta kirvesmurhasta Helsingin Sanomien edeltäjästä Päivälehdessä. Numerossa 160 oli 15.7.1902 julkaistu lyhyt uutinen, jonka heti tunnistin maantieteellisesti tapahtuneen Ikaalisten pohjoisosassa Leppäsjärvellä. Ollessani lapsi muistin mummoni ja muiden vanhempien ihmisten puhuneen usein tästä rikoksesta. Mummoni oli tuohon aikaan elänyt nuoruuttaan naapurikylässä Parkanon puolella Lehtijärven torpassa vajaan kymmenen kilometrin etäisyydellä murhapaikasta. Hän näytti meille nuorille myöhemmin kohdan, missä tuo teko oli tapahtunut, kun olimme siitä kovin kiinnostuneita. Nyt nämä jutut palautuivat sekaisina palasina päähäni eivätkä antaneet rauhaa, vallaten ajatukseni päivittäisissä askareissa. Halusin alkaa selvittää, mitä todella oli tapahtunut, vaikka se näytti toivottomalta, sillä aikaa oli kulunut jo 114 vuotta.

Lyhyen uutisen lisäksi mitään kirjoitettua lisätietoa en löytänyt, mutta saamani nimet auttoivat alkuun. Uutisessa kerrottiin, että Ikaalisissa Mustaniemen talosta Tevaniemen kylässä piika Agatha Kustula katosi ennen juhannusta oudosti sunnuntaina 22.6.1902. Hänet löydettiin murhattuna 9.7. maantien varresta kiven kaulaan piilotettuna. Hän oli kuollut päähän osuneiden kirveeniskujen seurauksena. Surmapaikka oli kylän maantiellä olevan mäen alapuolella Mustaniemen ja Hyhkysin talojen raja-eräällä. Uutisessa arveltiin tekijäksi saman kylän Fiinu Forsbergia, joka oli rikoksen vuoksi vangittu. Motiivi oli lehden mukaan mustasukkaisuus. Näillä tiedoilla aloin selvittää tapahtunutta. Vaikeus oli siinä, ettei ketään aikalaista ollut elossa, eikä suusta suuhun sukupolvelta toisille kerrottuja kuulojuttuja kaikilta osin voinut pitää luotettavina. Piti yrittää tukeutua luotettavampiin lähteisiin. Aloitin uhrin ja epäillyn taustoista. Millaisia olivat uhri ja surmaaja?

Piika Agatha ja itsellinen Viinu

Agatha Davidintytär Kustula murhattiin 23-vuo-

tiaana. Hän oli syntynyt vuonna 1879 Tevaniemen kylässä. Agathan vanhemmat olivat David Wilhelm Stinasson ja Ester Gustavsdotter. Lapsia oli siunaantunut kaikkiaan seitsemän, joista Agatha oli toiseksi nuorin. Työurasta löytyi merkintöjä hänen piikana olostaan Höytölän kylässä Ryödin talossa, mistä hän oli muuttanut Parkanoon syksyllä 1897 ja ollut Lehtikosken talossa kaksi vuotta. Takaisin hän siirtyi Ikaalisten puolelle lokakuussa 1899 piikaksi Muurasniemen taloon. Mustaniemessä hän ehti olla palveluksessa ennen kuolemaansa vain runsaan kuukauden. Aikalaiset kuvasivat Agathaa kauniiksi, joskin hieman itsepäiseksi ja kiusanhaluiseksi.

Agathan surmasta vangitun Viinun oikea nimi oli itsellinen Hilma Josefina Matintytär Forsberg. Myöhemmin hänet mainitaan irtolaiseksi. Itsellinen tarkoittaa, ettei hän ollut vakinaisesti minkään talon palveluksessa. Viinu hallitsi äitinsä kanssa pientä mäkitupalaisen mökkiä viljelyksineen Mustaniemen talon tuntumassa. Toki he kävivät taloissa töissä, kun niitä oli tarjolla. Viinu kiersi myös kylä ja povasi korteilla. Viinun isoisä Matts Forsberg oli muuttanut Porista Ikaalisiin valmiina puuseppänä. Hän oli kotoisin Messukylästä, mutta jäi Ikaalisiin, avioitui ja asettui asumaan Kallionkielen kylään. Vaimonsa Marian kanssa he saivat kolme lasta, joista nuorin oli Hilma Josefina, joka syntyi vuonna 1871.

Matts kuoli Kallionkielessä jo 35-vuotiaana. Tuolloin köyhälistön elämä oli niukkaa ja rankkaa. Miehen kuoleman jälkeen leskellä oli edessä muutto mäkitupalaiseksi Mustaniemen talon välittömään läheisyyteen. Uuteen avioon Maria ei enää mennyt. Kirkonkirjoissa on hänestä seuraava merkintä leskeyden jälkeen vasta 1882, kun hän yllättäen synnytti aviottoman pojan.

Näyttää siltä, ettei Viinun elämä lähtenyt oikeille raiteille. Hän oli isätön jo kolmevuotiaana, sitten tuli muutto tutusta ympäristöstä Mustaniemeen ja lopulta äiti pyöräytti maailmaan aviottoman velipuolen. Myös Viinulle alkoi siunaantua aviottomia lapsia, kaikkiaan seitsemän. Muutama heistä kuoli hyvin pieninä. Viimeinen lapsi syntyi Turun vankilassa vuonna 1902.

Yksi mies ja kaksi naista

Mustaniemeen oli palkattu syksyllä 1901 pyhäinpäivän jälkeen kankaanpääläinen renki Konstantin Helin. Viinu tunsu miehen menneisyydestä, ja niinpä he ajautuivat seurustelusuhteeseen. Viinu oli pian taas raskaana. Jostakin syystä Konstantin oli jo talvella pantu pois talosta, mutta hän jäi kuitenkin vielä nurkkiin asumaan. Jonkin ajan kuluttua hän muutti Viinun mökkiin. Aikalaiset kertoivat hänen syöneen ja maanneen kuin ”äijä ainakin” vailla vihkimistä. Konstantin oli luvannut ottaa Viinun vaimokseen ja pitää huolen hänestä ja tulevasta lapsesta. Hän oli puhunut tästä myös muille kyläläisille.

Toukokuun puolivälissä talonväki huomasi Konstantinin alkavan ”hyväilemään” taloon toukokuussa 1902 muuttanutta uutta piikaa Agatha Kustulaa. Huomion kohteella ei näyttänyt olevan mitään sitä vastaan. Pari viikkoa ennen juhannusta Viinu tapasi heidät yhdessä palaamasta lähellä olevasta Kivelän torpasta, jossa he olivat olleet perheen mukana saunomassa. Tässä yhteydessä Konstantin oli sanonut: ”Tiedät hyvin, etten sinusta enää huoli, en ota selaista hullua kuin sinä, mutta lapsen kyllä ruokin.” Agatha oli myös ilkkunut hyvin pisteliäästi: ”Ota minut lapsenhoitajaksi. Kyllä hoidan lasta.”

Tämän jälkeen Viinu havaitsi nämä kaksi usein yhdessä, mutta jostakin hän oli kuullut, että sitä tehtiin vain hänen kiusaamiseen. Myös Konstantin ja Agatha olivat puhuneet kylillä kyseessä olevan ainoastaan kiusanteon eikä heillä ollut keskenään suhdetta. Sunnuntaina 15.6. tapasi Viinu molemmat Mustaniemen pirtin sängystä vierekkäin makaamasta. Tosin heillä oli kyllä vaatteet päällä. Yllättäen Viinu kutsui molemmat sekä talon väen mökkiinsä kahville. Talonväki ei kuitenkaan lähtenyt, mutta Konstantin ja Agatha lähtivät. Ne olivat eräänlaiset lähtökahvit, koska Viinulla oli surun murtamana aikomus tehdä itsemurha. Mökillään Viinu oli pyytänyt, ettei häntä enää kiusattaisi, koska hänellä oli kaikesta tapahtuneesta niin suuri suru.

Sunnuntaina kesäkuun 22. päivänä tuli Viinu jälleen Mustaniemen pirttiin. Talon lapset kertoivat Agathan ja Konstantinin olevan yhdessä luhtiaitassa, jonka ovi oli lukossa. Kun Viinu näki pirtin ikkunasta Konstantinin, hän ryntäsi ulos ja alkoi sättiä ja soimata tätä, kun hän ei enää välittänyt raskaaksi tekemästään naisesta vaan seurusteli Agathan kanssa. Riitelyn kestäessä Viinu kysyi myös Agathalta:

”Joko sinä nyt sait?” Tällä hän tarkoitti lihallista yhteyttä, johon Agatha vastasi pisteliäästi saaneensa ”ison ajan edestä.”

Viinu lähti jälleen takaisin Mustaniemen pirttiin ja mielensä kuohuessa hän näki ikkunasta Agathan valmistelut myös matkaan mahdollisesti samaan suuntaan kuin Konstantin. ”Nyt ne taas menevät tuolla puskikossa yhteen,” oli Viinu sanonut kiihtyneenä. Luultavasti hän ei tiennyt, ettei Agatha ollut lähdössä Konstantinin perään vaan omaan kyläpaikkaansa.

Konstantinin sijaan vastaan tuli Agatha

Viinulle tuli äkkiä, myöhemmin tutkinnassa oman kertomansa mukaan, mieleen saavuttaa vielä oikotien kautta Konstantin ja puhua tämän kanssa asioistaan ja sitten tappaa itsensä hänen nähtensä. Viinu ei kuitenkaan saavuttanut eikä nähnyt Konstantinia, joten hän päätti palata kotiin. Edellisinä päivinä hän oli ollut lähistöllä kuorimassa pajunoksia ja piilottanut käyttämänsä kirveen ladon alle, kun ei viitsinyt kantaa sitä joka kerta kotiin. Ajatellen menevänsä seuraavina päivinä toisaalle kuorimaan pajuja, niin hän päätti nyt ottaa kirveen mukaan ja viedä sen kotiinsa. Hän asteli maantien reunaa Leppäsjärven puolella. Päästyään Mustaniemen rajan yli Agatha käveli vastaan ja nauroi hänet nähtyään pilkallisesti.

Viinu kysyi: ”Mitä naurat, joko menette kuulutuksille, kun olet niin iloinen. Onpa se nyt hauskaa, mutta minun on ikävä, kun niin kovasti kiusaatte.” Agatha vastasi piikikkäästi: ”Niin sitä pian mennäänkin.”

Järki ja maailma pimenivät. Viinu kertoi lyöneensä kirveen hamarapuolella kerran Agathaa päähän, tarkoittamatta tappaa. Hän oli vielä lausunut: ”Mennään nyt molemmat sinä kuolet ja minä menen järveen.” Viinun mukaan Agatha ei huutanut, ei puhunut mitään eikä valunut verta. Otettuaan muutaman askeleen tiellä metsää kohti hän kaatui maahan pitkälleen. Viinu heitti kirveen metsään ja lähti kiireesti kohti Leppäsjärveä tappaakseen itsensä. Hän ei uskonut Agathan kuolevan vaan tulevan tajuihinsa ja palaavan Mustaniemelle. Mennessään hän kuuli ikään kuin taivaasta lapsensa äänen ”äiti, älä mene.” Ketään ei näkynyt, mutta ääni sai hänet luopumaan itsemurha-aikeista. Nainen palasi mökkiinsä. Siellä hän meni sänkyynsä ja itki.

Viinu lähti pian sen jälkeen pakomatkalta ja Agatha Kustula jäi kadonneeksi. Tämä oli murhaajan lopullinen tunnustus itse teosta. Hän oli tehnyt sen vasta päivää ennen Ikaalisten välikäräjiä 23.7.1902 nimismies Kaarlo Sparfvenille sen jälkeen, kun vanginvartija oli toimittanut vangitun säilytyspaikasta seuraavan päivän käräjiä varten Ikaalisiin. Siihen saakka Viinu oli kiistänyt surmatyön koko vangitsemisajan. Tämä viimeinen kertomus oli tapahtuneesta hyvin kaunisteltu versio, jossa rikos pyrittiin esittämään äkkipikaistuksissa tehtynä tappona. Tunnuksessa oli todisteiden valossa ja monelta muulta osin useita heikkouksia.

Poliisitutkinta alkoi katoamisilmoituksesta

Vaikka elettiin vielä keisarivallan aikaa, oli tutkinta sen ajan mittapuun mukaan tehty hyvin. Se alkoi kuten nykyäänkin ilmoituksella. Itsellinen Taavetti Kustula Tevaniemen kylästä kertoi tyttärensä Agathan kadonneen. Hän oli lähtenyt kesäkuun 22. päivänä Mustaniemen talosta kyläpaikkaan, jonne hän ei koskaan saapunut.

Heinäkuun 9. päivänä Mustaniemen Aleksiiina oli ollut liikkeellä yhdeksänvuotiaan poikansa Toivon kanssa Niskalan kaupassa Poltinkoskella. Sieltä palatessa oli Toivo haistanut Hyhkyrin rajaveräjän tienoilla pahaa hajua ja huomauttanut siitä äidilleen. Toivo oli kertonut kotiin saavuttua myös Mustaniemen isännälle tästä ilmiöstä. Pojan johdattamana mentiin kyseiselle paikalle. Paikalle oli tullut lisää ihmisiä, ja yhdessä oli tien sivua alettu tutkia järjestelmällisesti. Agathan ruumis löytyi noin kuuden metrin päästä tiestä. Kohta oli eräänlainen vähäinen painuma tai kuoppa kiven takana, jota tieltä ei mitenkään voinut nähdä. Ruumista ei liikuteltu vaan paikka jätettiin koskemattomaksi tutkintaa varten. Etsijät päättelivät jäljistä naisen tapetun jo tiellä ja siitä vedetyn kiven taakse kuoppaan.

Samana päivänä aloitettiin paikkatutkinta. Näytti siltä, että ruumis oli raahattu kuoppaan kauluksista vetämällä. Vieressä kuivassa savessa oli kaksi heikkoa, vanhaa anturakengän jälkeä. Vaatteiden oikea puoli oli rapainen ja savinen. Päässä oli kaikkiaan kuusi suurta haavaa, jotka näyttivät kuin päähän olisi lyöty kirveen pohjalla tai jollakin muulla tylpällä esineellä. Noin seitsemän metrin päästä löydettiin pensaan alta kirves, joka tunnettiin Hilma Josefina

Forsbergille eli Viinulle kuuluvaksi. Kirveessä oli verta ja hiuksia. Paikasta tehtiin kaksi asemapiirrosta. Ruumis laitettiin kirstuun ja vietiin Ikaalisiin uudelle hautausmaalle säilytettäväksi, kunnes piirilääkäri olisi suorittanut tutkinnan.

Tämän jälkeen tutkijat siirtyivät Mustaniemen taloon tekemään kuulusteluja. Tilannetta selvittivät muun muassa talon isäntä, muut palkolliset ja naapurit. Yleisesti tiedettiin, että Viinun ja Agathan välit olivat huonot, ja syynä oli ollut Viinun sulhanen Konstantin Helin. Viinu oli poistunut paikkakunnalta heti Agathan katoamisen eli murhan jälkeen. Hänen kulkemisensa tiedettiin kuitenkin tarkasti, sillä hän oli poikkeillut useissa taloissa. Hänen käytöksensä oli tuolloin kiinnitetty huomiota. Viinu muun muassa lakkasi haukkumasta Agathaa tämän katoamisen jälkeen. Kuitenkin vielä juuri ennen murhaa eräs todistaja kertoi Viinun olleen kostonhimoisella tuulella ja Agathalle hyvin vihainen.

Epäilty saatiin kiinni Kurusta

Kuulustelujen jälkeen tutkimuksissa suoritettiin eräänlainen rekonstruktio. Mustaniemen luhdin nurkalta lähetettiin kaksi miestä kävelemään Viinun asunnon kautta oletettua oikoreittiä Agathan surma- paikalle. Noin kolmen minuutin kuluttua lähti toinen ryhmä maantien kautta samaan kohteeseen. He saapuivat sinne kuudessa minuutissa, jolloin kaksi ensimmäistä olivat siellä jo odottamassa heitä. He kertoivat ajan sopivan yhden ihmisen tappamiseen ja piilottamiseen.

Koska Hilma Josefina Forsberg oli kadonnut kotipaikkakunnalta ja poliisitutkinta osoitti hänet syyppäksi murhaan, palkattiin kaksi miestä ajamaan häntä takaa. Heille annettiin määräys tavattaessa ottaa hänet kiinni ja saattaa nimismiehen luokse. Nämä saivatkin Viinun kiinni Ahvenlammin talosta, joka oli Auresjärven kylässä Kurun puolella.

Hilma Forsbergin ensimmäisessä kuulustelussa lähdettiin liikkeelle suoraan 22.6. päivän tapahtumista Mustaniemen talon pihalla. Kun hän oli havainnut Konstantinin ja Agathan olevan yhdessä samassa aitassa, alkoi hän moittia miestä. Tämä oli saattanut hänet raskaaksi ja luvannut hoitaa häntä ja tulevaa lasta. Nyt hän kuitenkin oli aloittanut seu-

rustelun Agathan kanssa. Konstantin oli sitten lähtenyt pihasta maantielle kohti Hyhkyrin taloa. Viinu kertoi tämän jälkeen kävelleensä mökilleen ja melko pian lähteneensä Parkanoon. Matkalla hän kertoi poikenneensa Sarkolan torppaan Vahojärvellä, josta torpan väki auttoi hänet veneellä Muuresjoen yli. Parkanossa hän oli kulkenut monessa eri paikassa povaten halukkaille ihmisille korteilla erilaisissa tilaisuuksissa.

Kuultavalta kysyttiin, miksi hän ei tiedustellut missään vaiheessa kiinniottamisen syytä. Hän vastasi uskoneensa liikkuvansa ilman lupaa ja passia vieraisissa ulkoseurakunnissa. Viinu myönsi näytetyn kirveen omakseen, mutta kielsi sillä ketään tappaaneensa. Agathan ruumiin löytämisestä hän oli saanut kuulla Wilpon torpassa Parkanossa löytämistä seuraavana aamuna. Hän kiisti millään tavalla osallistuneensa Agatha Kustulan murhaan, mutta ei osannut antaa minkäänlaista selitystä siitä, miten hänen kirveensä oli joutunut murhapaikalle.

Toisessa kuulustelussa hän kertoi istuneensa vielä Mustaniemen talon portailla, kun Agatha lähti kohti maantietä luhtiaitan väliköstä Konstantinin perään. Tämä ei todistajien mukaan pitänyt paikkaansa. Hän ei kyennyt selittämään, miksi lähti heti murhapäivänä 22.6. nopeasti Parkanoon eikä myöskään sitä, miksi hän puheissaan lopetti Agathan haukkumisen tai ylipäänsä puhumaan hänestä mitään.

Viinu myönsi vain pakollisen

Viinu ei ollut kuulusteluissa tyhmä. Hän tiesi, ettei kukaan ollut nähnyt tekoa ja kertoi tekemisistään juuri sen verran kuin tutkinnassa oli käynyt ilmi. Liikkumistaan koskevissa asioissa hän ei valehdellut, koska ne kaikki olivat tarkistettavissa. Kulkemiset tulivat oikein, ainoastaan murhan hän jätti kertomatta, kertoen lähteneensä suoraan mökiltään Parkanoon. Löydetyn kirveen hän tunnusti omistavansa, mutta kertoi sen niin, että kuka tahansa sen olisi voinut ottaa hänen pihaltaan.

Koska Hilma Josefina Forsbergia vastaan oli tutkinnassa tullut erittäin raskauttavia asianhaaroja, jotka osoittivat hänen olevan vahva epäilty Agatha Kustulan murhaan, niin hänet vangittiin ja lähetettiin piirikunnan vanginvartijan luo säilytettäväksi, kunnes asiassa toimitettiin välikäräjät.

Viinu tunnusti mutta kaunistellen

Välikäräjien ajankohdaksi määrättiin 24.7.1902. Tätä ennen edellisenä päivänä Viinu tunnusti surman omaa osuuttaan kaunistellen. Hän kertoi sen äkkipikaistuksissa tehdyksi ilman surmaamisen tarkoitusta ja muistavansa varmasti ainoastaan yhden lyönnin hallussaan olleella kirveellään. Hän uskoi uhrin selviävän ja paranevan. Iskuja oli kuitenkin ainakin kuusi tai seitsemän, ja uhrin oikeassa kädessä oli myös puolustautumisesta johtuneita torjuntavammoja. Teon jälkeen ruumis oli vedetty piiloon metsäiseen kohtaan kiven taakse pieneen kuoppaan, niin että sitä oli mahdoton kauempaa havaita. Ruumiin piilottamisesta Viinu ei kertonut mitään, vaan vetosi muistamattomuuteen.

Kertomuksessa oli muitakin heikkouksia. Lähtiessään Konstantinin perään Viinu oli aikonut oman kertomansa mukaan tehdä itsemurhan tämän silmiensä edessä. Viinun toiminta murhan jälkeen ei osoita vakavaa itsemurha-aikomusta. Kun hän ei tavoittanut Konstantinia, niin hän kertomansa mukaan otti kirveen Hyhkyrin ladon alta viedäkseen sen kotiin, ja käyttääkseen sitä tulevalta viikolla eri paikassa pajunkuoren koloamiseen. Näin ei toimi itsemurhaa suunnitteleva ihminen.

Agathan kohdatessaan kirves oli Viinun kertoman mukaan aivan ”laillisesti” mukana. Todellisuudessa hän riensi Mustaniemen pihalta kotinsa kautta juuri siksi, että otti kirveen kotipihaltaan murha-aseeksi ja oikaisi metsän poikki maantielle Agathan eteen. Alun alkaenkin hän lähti tappamaan Agathaa eikä suinkaan tavoittelemaan enää Konstantinia. Näin olen aikakin riitti paljon paremmin tehtävän suorittamiseen tällä tavoin kuin toisessa vaihtoehdossa, että kirves olisi haettu kauempana sijaitsevan ladon alta.

Tietenkin on todettava, että Viinu oli ollut kovan paineen alla. Köyhä nainen oli synnyttänyt useita aviottomia lapsia, joista kaksoset olivat kuolleet vain runsas vuosi aikaisemmin. Konstantinin muodossa oli tullut uusi toivon pilkahdus, mutta kaikki näytti jälleen lipuvan käsistä ja kaiken lisäksi hän oli taas raskaana. Viha kohdistui erityisesti Agathan, joka vietteli sulhasen. Kuulusteluissa oli tullut esille peiteltyjä uhkauksia, joita hän oli lausunut häntä kohtaan. Murhaa oli selvästi suunniteltu etukäteen,

mutta sunnuntaiaamun tapahtumat laukaisivat sen ehkä ennenaikaisesti ja tekotapakin oli mustasukkaisuuden kiihkolla liian kiireellä kyhätty, mikäli siitä oli tarkoitus selvittää ilman tuomiota.

Elinkautista kesti 15 vuotta

Päätöksessä 15.8.1902 kihlakunnan oikeus katsoi selvitetyn, että syytetty Hilma Josefina Forsberg oli syyllistynyt rikoslain 21 luvun 1. pykälän mukaiseen murhaan lyömällä Agatha Kustulaa useita kertoja kirveellä päähän ja teon salatakseen vetänyt ruumiin metsään noin kuuden metrin päähän tieltä. Näin ollen harkittiin oikeaksi tuomita Forsberg kuritushuoneeseen elinkaudeksi sekä menettämään kansalaisluottamuksen ainiaksi. Tuomio oli todella raskas, sillä tuon ajan kuritushuone, erityisesti Turussa ei ollut lepokoti. ”Viinu” armahdettiin vuonna 1917, kun Suomi itsenäistyi. Hän ehti istua elinkautistaan viisitoista vuotta.

Mustaniemen talon piika Agatha löytyi murhattuna kylän maantien varrelta 9.7.1902.

Kyseessä on ollut kaikin puolin sitkeä nainen. On hämmästyttävää, että hän kesti tuon ajan niin hyvin, koska kuritushuone merkitsi melkein täydellistä eristämistä, huonoa ruokaa ja vähän ulkoilua. Palattuaan kotikyläänsä hän toimi luotettavana apulaisena, työntekijänä ja lastenhoitajana monille lähikylien talojen emännille. Loppuelämänsä hän joutui kuitenkin kantamaan ”Murhaviinun” nimeä ja sen raskasta taakkaa. Vanhat ihmiset muistivat hänet kuitenkin vankilan jälkeisiltä ajoilta hyvin avuliiana ja valoisaan ihmisenä. Hän kuoli 83 vuoden ikäisenä vuonna 1954. Kärsi tuomionsa ja kantoi kunnialla taakkansa loppuun saakka.

Rikoskomisario evp Helsinki

Sillanpään kirjoitus kokonaisuudessaan Parkano-Seuran kotisivuilla www.parkanoseura.fi.

— Kauhea murha. Viime juhannuksen edellisenä sunnuntaina katosi Ikaalisten pitäjässä Boltel'in kylässä Mustanniemen talon palvelustyttö Agatha Kustula teille tietämättömille. Keskiviikkona t. k. 9 p:nä löydettiin hän metsästä — murhattuna. Murhaaja lienee ollut innostunut tehtävänsä, koska oli kirveellä hakannut uhrinsa päähän ei vähemmän kun seitsemän haavaa. Murhasta epäluulon-alaisena on vangittu itsellisenäinen Fiinu Forsberg samasta kylästä. Syynä julmaan tekkoon luullaan olleen mustasukkaisuuden.

Päivälehdessä 15.7.1902 julkaistu uutinen.

*Kotiseutulehden toimikunta
toivottaa lukijoilleen
tunnelmallista joulua*

PARKANO-SEURAN LAHJAVIHJEET:

Parkanon ja Kihniön joulu 2016 -kotiseutulehti,
Parkanon seurakunnan kirkonkellijien
sanomaa -CD, Kyrönkankaan talvitie-kirjanen

KIRJAT:

1. Semmoista se oli ennen - Parkanolaisia elä-
mäntarinoita, 2. Vuosi metsänvartijan torpassa,
3. Parkanon Parooni

Kansantietoutta Parkanosta ja sen ääritä

Saatavilla Parkanon kirjastosta sekä

www.parkanoseura.fi

RAUHAISAA JOULUA &
RIEMUKASTA UUTTA VUOTTA
2017!

Luminka

Parkanontie 42 www.luminka.fi

Paikan päällä leivottua suolaista ja makeaa.
Myös mukaan ja tilauksesta.

Klo 10.30-14
Maittävä lounas,
salaatti, kahvi
& jälkiruoka
7,50/8,50 €

Kahvila
KÄENKULMA

Avoinna
ma 10.30-17
ti-pe 8-17

Aamupala ti-pe
4,90 €

pullat - kakut - leivokset - vohvelit - tortillat - erikoiskahvit

www.kahvilakaenkulma.fi Parkanontie 64 0456690955

Itsenäinen, paikallinen, palveleva ja vakavarainen pankki,
jonka nimi on jo lähes sadan vuoden ajan pysynyt samana.
Ainoa pankki, jonka kotipaikka on aina ollut Kihniö.

KIHNION

Osuuspankki

K SUPERMARKET
PARKANO

Tavallista parempi Ruokakauppa

Keskuskatu 9
39700 PARKANO

www.k-supermarket.fi

**Joka kodin edullinen
ostospysäkki!**

EURO

HAMSTERI

KANKAANPÄÄ • PARKANO

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta 2017!

sasky.fi/petaja

Löydät tiedot kevään
kurssitarjonnastamme
Ylä-Satakunta -lehestä
torstaina 29.12.
sekä nettisivuiltamme

Sastamalan
koulutuskuntayhtymä
sasky.fi

HYUNDAI

- MYYNTI
- VARAOSAT
- HUOLTO

AUTOMYYNTI R. LAIHONEN OY

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (03) 448 1377

Chez S' Elina
toivottaa

*Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta 2017!*

www.chelina.fi

**PARKANON
AUTOK** **ULU**
Roihanraitti 2
(03) 448 2142

Metsänomistajat KIHNIÖ-PARKANO

Keskuskatu 5, 39700 Parkano
www.mhy.fi/kihnioparkano

 plusterveys

HAMMASLÄÄKÄRI
RIITTA KOIVUNEN

Satakunnankatu 2 A
Puh. (03) 448 2616

*Jouhuiloa
ja siunausta
vuodelle 2017*

*Parkanon
seurakunta*

Kehystämö - Galleria

Raamikko

T e r v e t u l o a

Parkanontie 41 Parkano p. 03 448 2749, 040 865 0125
www.raamikko.fi avoinna ma-pe 9.00-17.00 la 9.00-13.00

**PARKANON
PUUPISTE**

Työkalut Varaosat

TAKOMA
Takoma **Gears** Oy

Tietokonemyynti ja Huolto
TOPSHOP
Parkanontie 51 PARKANO
p.0405457113

PIHVILIHAA

Suoraan tuottajalta

Pertti Runsas 0400 441288

Irene 040 8376 708

**Saarelan
Teräs rakenne Oy**
**Metallialan alihankintapalvelut
Hitsausinsinööripalvelut**

Mäkiviinikankatu 30, 39700 PARKANO

Heikki Saarela 0500 636 190

• saarelanmetalli@ippnet.fi

Samuli Saarela 040 196 1629

• samuli.saarela@ssaweld-eng.fi

0400 621 625

0400 737 344

 SORVAAMO E. AALTO

TARVIKEMYynti

- LAAKERIT
- HYDRAULIIKKA
- VOITELUAINEEt

kiilahirnat - rullaketjut - nivelakselit
voimansiirtotuotteet - akut - ruuvit

Puh. 03 448 1580

Eira's Shop

OSTO- JA MYYNTILIIKE

- LAHJATAVARAT
- TALOUSTAVARAT
- TYÖASUT

Varta paristot - työkaluseineet
talous- ja wc-paperit - koristeet

KAHVIO

PESULA

Pesemme miltei kaikkea!
Varmasti EMME PESE NAHKAA

Puh. 040 538 1339

Parkanontie 90, Parkano

PARLAVA OY

39750 KUIVASJÄRVI
puh. (03) 442 6311
fax (03) 442 6305

*Rauhaisaa Joulua ja
Onnea vuodelle 2017!*

KORJAAMO
Juhani Korpela
puh. 0500 225609

Hyvää joulua ja Onnellista
Uutta Vuotta asiakkaillemme!

*Kauneus- ja
jalkahoitola*
RIITTA KESKINEN

PARTURI-KAMPAAMO

Tipi-Tii

PAV PARKANON
AUTOVARAOSA OY

SANTOO-YHTIÖT

TEOLLISUUSTIE 9 A, 39700 PARKANO, PUH. (03) 44 311, TELEFAX (03) 448 1760

PARKANON ISÄNNÖINTI

Isännöinti

parkanon.isannointi@ippnet.fi

Käyntiosoite:
Keskuskatu 4, huon. 2,
39700 Parkano
0400 457 524, 03 448 4579

Paroonin **OSAA**

- varaosat • 4-pyöräsuunnaukset
- pakokaasumittaukset (bensa, diesel, OBD)
- määräaikaishuollot • vikakoodit

Puh. 043 217 0666

Teollisuustie 20, Parkano • ma-pe 8-17, la 9-13

EUROMASTER

RENGASPAROONI Puh. 03 448 2149

- renkaat, vanteet • asennukset
- moottoripyörien, moottorikelkkojen ja mönkijöiden varaosat

Parkanon Listatehdas Oy

Teollisuustie 11, 39700 Parkano
etunimi.sukunimi@parkanonlista.fi
www.parkanonlista.fi

LAURINAHO YHTIÖT

LAURINAHO-YHTIÖT OY
TEOLLISUUSTIE 14
39700 PARKANO

050 651 02 Aimo
050 345 1287 Tommi
www.laurinaho.fi
posti@laurinaho.fi

**KUUSISAAREN
KAIVIN OY**
044 200 5522

Ahertajankatu 3
39700 PARKANO
info@lamminmaki.fi
www.lamminmaki.fi

Puh. (03) 440 190
Fax (03) 440 1919
Päivystyspuh.
0500 621 241 / 050 502 0520

PIHVILIHAA

**TALOSEN TILA
PARKANO**

0400 627 975/ Marianne
0400 335 889/ Arto

LVI-TALO KANNOSTO

Jalasjärvi • Parkano

Hanaka!
ASIANTUNTIJALIIKE

PARKANON APTEEKKI

Parkanontie 60
(03) 448 2022

PIHVILIHAA

Suoraan tuottajalta

Pertti Runsas 0400 441288

Irene 040 8376 708

Toivottaa Rauhaisaa Joulunaikaa

www.fennosteel.com

**Tervetuloa
Satapirkan
Osuuspankin
asiakkaaksi.**

**SYNTYNYT
ASIAKKAIDEN
OMISTAMAKSI.**

OP-Pohjola syntyi reilut sata vuotta sitten asiakkaiden omistamaksi – ja sellaisena se myös säilyy. Asiakasomistajuus on nyt vähintäänkin yhtä merkityksellistä kuin silloin aikoinaan. Tänään lähes joka kolmas suomalainen on omistajamme. Yhdessä toimien edistämme suomalaisten taloudellista menestystä, hyvinvointia ja turvallisuutta. **Kaikki asiakasomistajan edut näet osoitteessa op.fi/satapirkka.**

Hyvää Joulua ja Rauhallista Uutta Vuotta 2017!

Satapirkan OP

**Tilausliikenne
Marttila Tours Ky**

Bussit 19–61 p.

☎ 0400 464 444

**TAKSI
Kihniö**

☎ 0500 323 222

**TAKSI
Kuivasjärvi**

☎ 040 164 5555

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNEA VUODELLE 2017

Nerכון Höyläämö

39810 Linnankylä

(03) 440 100

Hyvää Joulua ja Onnellista Vuotta 2017!

SyVilla

HINAUSPALVELU
P. SYVÄNEN
PARKANO

(03) 448 2726
0400 232 270

VUODESTA 1969

PÄIVYSTYS 24 h

Heittolan Monitoimi Oy

HIUSHOITOLA
PARTURI-KAMPAAMO IRMA JÄRVENSIVU
Myllyjoentie 19, Kihniö p.044 048 4409

- Myös hajusteettomat ja terapeuttiset hiustenhoitotuotteet
- Lahjakortit ja kotikäynnit

*Hyvää Joulua
ja Onnellista Uutta
Vuotta 2017*

Hiusstudio Qtar

Avoinna

ma-to sop. muk.

pe 9-16 leikkaukset ilman ajanvarausta

la sop.muk.

Puh. 045 260 5818 Kihniöntie 55, Kihniö

Joululooa toivottelee

Jenni Laine ja Elise Rautalahti

**Kotimainen
palveleva
katsastusasema
Parkanossa**

Paketti- ja henkilöautot sekä kevyet
perävaunut
ilman ajanvarausta.
Raskaskalusto ajanvarauksella.

Asema avoinna Ma 9.00 - 17.00

Ti-Pe 8.00 - 16.00

Tervetuloa!

Kahvitarjoilu

Parkanon Lähikatsastus Oy

Teollisuustie 31

39700 Parkano

puh. 03 448 0700, 040 582 7543

KANKARI STEEL OY

Alavantie 7, 39820 KIHNIÖ

GSM 0400 952 550

Fax (03) 448 5667

pauli.torma@pp.inet.fi

**Rauhallista Joulua ja
Hvää Uutta Vuotta!**

Tilausajot Koivukoskelta 17-50 p. autoilla
0400-710864 koivukoski.liikenne@gmail.com

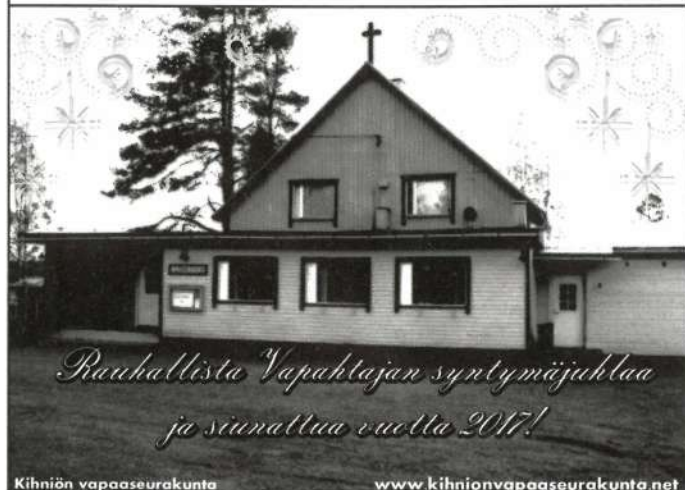
**KUUSISAAREN
KAIVIN OY**

044 200 5522

KIHNIÖN SEURAKUNTA

*Rauhallista Vapahtajan syntymäjuhlaa ja
siunattua vuotta 2017*

*Rauhallista Vapahtajan syntymäjuhlaa
ja siunattua vuotta 2017!*

Kihniön vapaaseurakunta

www.kihnionvapaaseurakunta.net

Tervetuloa Jouluisille ostoksille

K Market

MAURINTORI

Kihniöntie 12 39820 Kihniö puh. 03 4484232

sari.likolammi@k-market.com

 KANKARI[®]
KANKARIN KALUSTE

Kankarin Kaluste Oy · Kankarintie 641
39820 Kihniö
Puh. 03 440 170 · Fax. 03 440 1720
kankari@kankari.fi · www.kankari.fi

Rauhallista Joulua &
Onnekasta Uutta Vuotta 2017

 KOLMOSTIEN TERVEYS

Kujalan Tila **KIHNIÖ**

Traktori- ja kaivurityöt Esko puh. 040 544 4720
Ratsastustunnit ja heppakerho Minna puh. 040 526 5328
www.kujalantila.com

Juhla- ja kokoustalo
Puumila

Lounas | Kahvio | Käsityömyymälä
www.puumila.fi
050-4004304

Rentoa lomailua ..
PYHÄNIEMI
Maukkaat burgerit grillistä
Talviaikana Karaoke ja Disco
www.pyhaniemi.fi
03-4440206

(03) 444 0206 | www.pyhaniemi.fi

Siunausrikasta Joulun aikaa ja
Hyvää Uutta Vuotta 2017!

Lähetysparkki ry

Tervetuloa poikkeamaan toivottaa parkin väki!

Kiitos asiakkaillemme kuluneesta vuodesta!
Hyvää joulua ja onnellista
uutta vuotta 2017!

LEPPÄKOSKEN SÄHKÖ
KONSERNI

www.leppakoski.fi
puh. 03 4503 400

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA MENESTYKSEKÄSTÄ
VUOTTA 2017!

omasp
Lähellä ja läsnä

Oma Säästöpankki
Parkanontie 45, 39700 Parkano
Kihniöntie 16, 39820 Kihniö
www.omasp.fi

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2017
toivottavat myös seuraavat lehtemme tukijat*

Sirola Center

Kihniöntie 20, 39820 KIHNIÖ
03-448 4493

Parturi-kampaamo SIRU

Kihniöntie 70, 39820 KIHNIÖ
03-448 4435

Mattopesula Simonen Ay

Järvisuomentie 80/2, 39810 LINNANKYLÄ
03 4424 170 ja 040 533 7141

Taksiasema Kihniö

03-4484000

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon ja Kihniön jousun sukijoille.*

Parkanon kaupunki

*Toivotamme kaikille kihniöläisille sekä
yhteistyökumppaneillemme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!*

Kihniön kunta

Käskeyvuoren taukotupa

hinta 10€